EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN!

Sayı:37, Ekim 1990

Ekim dördüncü yılında

Üç düzenli yayın yılını 36 sayıyla geride bırakan *Ekim*, elinizdeki sayısıyla dördüncü yayın yılına girmiş bulunuyor

İstinaları da olmakla birlikte, yeni yayın yılını konu alan bu tür yazılarda alışılagelmiş tutum, sorunlarını, görev ve hedeflerini kendi özgül durumundan ve ihtiyaçlarından hareketle saptamak ve ilan etmek biçiminde olmuştur. Düzenli izleyicileri bilirler; *Ekim*, bu davranış çizgisinin dışındadır. Siyasal sahneye çıkışını da borçlu bulunduğu bir davranış biçimiyle başından itibaren o hep, bu tür yazılarda, genel devrimci hareketi ve işçi hareketini değerlendirmeyi esas almış, herşeyden önce bu iki hareketin durumunu, sorunlarını ve ihtiyaçlarını değerlendirmeye ve anlamaya çalışmış, ancak bundan hareketle, bu genel çerçevenin içine oturtarak kendi durumunu ve sorunlarını anlama, görev ve hedeflerinin saptama yoluna gitmiştir.

Böyle olmakla birlikte yine de burada biz, üzerinde sıkça durduğumuz bu iki hareketin belli değinmeler dışında yeniden bir genel değerlendirmesine girmek yerine, yeni yayın yılımızın ana gündemini artık yeterince bilinen bu değerlendirmelerimiz ışığında ele almakla yetineceğiz. Bu bizim için aynı zamanda, vurguyu ve dikkatleri en acil sorun ve bu sorun çerçevesinde şekillenen temel görevler üzerinde yoğunlaştırmak isteğinin bir ifadesi olacak.

Dönemin en acil sorununu ve bundan çıkan en temel görevi, bir ve aynı sözcükle özetlemek mümkün: Parti! Türkiye işçi sınıfının ihtilalci esaslara göre şekillenmiş leninist sınıf partisi. Toplumda olayların vardığı bugünkü aşama ile işçi hareketindeki gelişmelerin ortaya çıkardığı bugünkü yakıcı ihtiyaçlar içiçe değerlendirildiğinde, çıkan sonuç, parti sorununun kendini ertelenemez bir görev olarak ortaya koyduğudur. Öte yandan, '80'li yılların ikinci yarısı boyunca devrimci hareket bünyesinde yaşanan iç ayrışma ve saflaşmaların ortaya çıkardığı marksist-leninist akımın bugün ulaşmış bulunduğu gelişme düzeyi, bu düzeyin ifadesi teorik, politik ve örgütsel birikim değerlendirildiğinde ise, ortaya çıkan gerçek, parti sorununu somut bir çözüme bağlamayı olanaklı kılacak ciddi mesafelerin katedildiğidir. Sağlanan birikim parti sorununun çözümünü hayli olgunlaştırmıştır. Bu elbet partileşme yolunda hala atılması gerekli bazı önemli adımlar, aşılması gereken bazı önemli güçlükler olduğu gerçeğini unutturmamalı. Fakat gelişmelerin bugünkü aşamasında, teorik, politik ve örgütsel tüm cepheleri kapsayan bu yeni adımların atılması ve varolan güçlüklerin aşılması, artık parti sorununun somut çözümü sürecine bağlanabilmelidir.

Marksist-leninist akımı ifade eden kuvvetler henüz tekleşmediğine, dolayısıyla da parti sorunu belli bir grubun değil tüm marksist-leninistlerin sorunu olduğuna göre, bu aynı sorun çerçevesinde şekillenen, onunla kopmaz bağlar içinde bulunan ve bugün kendini acilen dayatan bir öteki sorun ise, birlik sorunudur. Gelinen aşamada birliğin sorunları, partileşme sürecinin sorunlarıyla içiçe ele alınmak durumundadır.

Parti ve bu hedef çerçevesinde **birlik**, Türkiyeli tüm marksist-leninistlerin bugünkü bu ana gündemi, doğal olarak, dördüncü yayın yılında *Ekim*'in de ana gündemi durumundadır.

*

'60'lı yıllar Türkiye sol hareketi için bir yeniden doğuş dönemidir. Sol yeniden doğmuş, tarihinde ilk defa olarak kitleselleşmiş ve

bir daha çıkmamacasına tüm toplumun gündemine girmiştir. Bunu olanaklı kılan maddi zemin şüphe yok ki 60'lı yılların alt sınıflardan kaynaklanan sosyal hareketliliği oldu. Bu hareketlilikten beslenerek politik bir dinamizm kazanan Türkiye solu, öte yandan, Türkiye'nin ve dünyanın o günkü özgün tarihsel ortamında, beslendiği tüm ulusal ve evrensel düşünce kaynaklarınca daha başından sakatlandı. İçte solun kendi geçmiş reformist mirasının yanısıra doğrudan ve dolaylı biçimleriyle Kemalizmin, dıştan ise modern revizyonizmin sola kazandırdığı, düzeni aşamayan bir reformist kimlikti. Sol bu döneminde iktidar ufkundan ve devrimci kimlikten yoksundu. Düzene karşı mücadelesi düzen kurumlarının çerçevesini aşmıyordu. Sosyalizmin Türkiye'nin tarihinde ilk kez olarak kitleselleştiği bu dönem, sosyalizmin sol tarafından burjuva bir içerik ile savunulduğu bir dönem idi aynı zamanda.

'60'lı yıllar Türkiye solunda burjuva sosyalizminin egemenlik dönemi oldu.

Solda devrimcileşme '70'lerin başına denk gelir ve tüm '70'li yıllara ve solun büyük bir kesimine damgasını vurur. Politik mücadelede düzen aşılmış, başlıca kurumlarıyla devlet karşıya alınmıştır. Düşünsel planda ise bu, geçmiş reformist mirastan, Kemalizmden ve uluslararası revizyonizmden, her birinin izleri ve öğeleri değişik doz ve biçimlerde hala taşınmakla birlikte, önemli bir kopuştur. Nedir ki hakim ideoloji öyle sanılmakla birlikte Marksizm-Leninizm değil, onun popülist deformasyonunun değişik varyasyonlarıdır. Asya'dan ve Latin Amerika'dan esen popülizm rüzgarı devrimci içeriği ile cazip gelmiş, siyasal ve örgütsel varoluş ortamı olan küçük-burjuva sınıfsal hareketliliğe ise kolayca oturmuştur. Popülizmin bir çok evrensel tema ve formülünün yerli kaynak olan MDD mirasıyla çakışması bunu ayrıca kolaylaştırmıştır.

Solun kendi tarihinde en geniş kitle desteğine ulaştığı ve politik mücadelede militan devrimci bir pratik sergilediği bu dönem, '70'li yıllar, devrimci demokrasinin, aynı anlama gelmek üzere küçük-burjuva sosyalizminin, solun tarihine damgasını vurduğu bir evredir.

Bu birincisini, burjuva sosyalizminin varlığını ve belli bir düzeyde etkinliğini ortadan kaldırmamış, ikisi bir arada, solun devrimci ve reformist kanatlarını oluşturmuşlardır. İçiçe olan bu iki kanattan birinden ötekine karşılıklı geçişler yaşanmış, devrimci kesimin bazı öğeleri reformculaşırken, reformist kesimden, sonraki evrimi ve sonuçları bakımından önemli, bazı devrimci kopmalar yaşanmıştır '70'li yılların sonuna doğru.

Burjuva sosyalizmi, solun reformist kanadı, sosyalizm kavramını ve işçi sınıfı olgusunu daha çok, ama kesinlikle devrimci özünü boşaltarak, reformist bir içerikle savunuyordu. Sözkonu olan Marksizmin liberal yorumu idi. Küçük-burjuva sosyalizmi, solun devrimci kanadı, sosyalizm kavramına ve işçi sınıfı gerçeğine daha uzaktı, ama öteki alt sınıfların özlemlerini devrimci bir temelde dile getiriyordu. Bu anlamda ve bu devrimci konumuyla, politik mücadelede nesnel olarak işçi sınıfına ve sosyalizme çok daha yakındı. Bu özellikler aşağı yukarı bu biçimiyle, uluslararası planda bu akımlara düşünsel ve politik esin kaynağı olan evrensel akımlar için de geçerliydi.

Solun yeniden doğuş dönemine sırasıyla damgasını vuran burjuva ve küçük-burjuva sosyalizminin asıl toplumsal dayanakları aydın kitle ile küçük-burjuva katmanlar idi. 12 Eylül ve sonrası, aydınların düzene yamandığı, küçük-burjuva katmanların ise politik yorgunluğa ve hareketsizliğe düştükleri bir dönem oldu. Reformist solun ve devrimci demokrasinin toplumsal dayanaklarında bir çözülme ve dağılma demekti bu. Karşı-devrim döneminin öteki yıkıcı etkileri ile de birleşince, solun her iki kanadı da ciddi bir bunalıma ve çözülme dönemine girdi.

Uluslararası planda devrimci popülizmin ideolojik cazibesi ve politik etkinliği daha '80 öncesi yıllarda zayıflamaya ve kaybolmaya başlamıştı. '80'li yıllar ise uluslararası revizyonist akımın bunalımına, giderek aynı dönemin ikinci yarısında çözülüp bütünüyle sosyaldemokratlaşmasına sahne oldu. Uluslararası plandaki bu gelişmeler solun reformist ve devrimci kanatlarının yaşadığı bunalıma yeni boyutlar kazandıran dış faktörler oldular.

'80'li yılların ikinci yarısı Türkiye sol hareketinin yakın tarihinde yeni bir dönemdir. Asıl önemi, sol hareketin '60 sonrası dönemine damgasını vuran iki geleneksel akım çözülüyorken, tersten bir gelişmeyle, farklı kanallar-

dan süzülerek gelen ve bugün henüz birbirinden ayrı duran marksist-leninist oluşumlara sahne olmasındadır. Bu proleter sosyalizminin doğumudur ve hiç kuşku duyulmasın sol hareketin yeni dönemine bu akım damgasını vuracaktır. Teorik-ideolojik güç ve dinamizm bakımından bu daha şimdiden böyledir. Türkiye devriminin önümüzdeki seyri ve işçi sınıfının tarihsel amaçları bakımından olağanüstü önem taşıyan bu akım, kuşkusuz boşluktan değil, bir bütün olarak geçmiş sol hareketin evriminden, iç mücadele, ayrışma ve saflaşmalarından doğmuştur. Ayrı ayrı kanallardan gelen, gelişme biçimi, dinamikleri ve düzeyi farklı grup, çevre ve kişilerden oluşmaktadır. En genel çizgilerden hareketle söylenirse, devrimci-demokrasi kökeninden gelenlerin devrimciliklerine bilimsel sosyalizme uygun bir içerik kazandırmaları, solun reformist kanadı kökeninden gelenlerin ise devrimcileşmeleri, Marksizm-Leninizmin devrimci özüne ve yorumuna ulaşmaları yoluyla gerçekleşmiştir proleter sosyalizminin doğuşu. En genel ortak payda, Marksizm-Leninizmin devrimci ve yaratıcı kavranışına ulaşılmış olmaktır. Bu, yeni akımın hem gelişme dinamiği ve hem de varlık temeli oldu, oluyor. Aynı zamanda, bu akımı oluşturan bileşenlerin kendi aralarında taşımakta oldukları ve daha çok geçmiş özgün kökenlerden kaynaklanan farklılıkları giderebilmenin de ortak silahı oldu, olmaktadır.

Proleter sosyalizminin bu oluşum süreci henüz tamamlanmış değil. İki anlamda; ilkin, mevcut "müfreze"lerin kendi oluşum süreçlerini henüz sürdürmekte oldukları anlamında; ve ikinci olarak, devrimci hareket içindeki iç ayrışma ve saflaşma süreçlerinin sürmekte olduğu, henüz tamamlanmadığı, dolayısıyla çeşitli grup ya da kesimlerden ileriye, proleter sosyalizmine yeni kopmalar beklenebileceği anlamında. Gelinen aşamada birincisini birlik ve parti perspektifi içinde somut bir ortak sürece dönüştürebilmek görevi var önümüzde. Bunun kendisi ikinci süreci de hızlandıracak, kararsız, ileriye sıçramakta zorlanan ya da bunu dar platformlara (belli bir grubun iç platformuna) hapseden, böylece hem sınırlayıp sakatlayan hem geciktiren, ya da taşıdığı kısmi leninist potansiyele rağmen üzerinden hala atamadığı ideolojik zaafların bir sonucu olarak yanlış yerde ve yanlış alternatiflerle oyalanan güçleri de, kesin bir karara ve muhtemelen de önemli bir kısmını olumlu bir karara zorlayacaktır. Proleter sosyalizminin mevcut temsilcisi "ilk müfrezeler"in güçlerini birleştirmek ve bunu her alanda yeni atılımların dayanağı haline getirebilmek doğrultusunda gösterebilecekleri yetenek ve insiyatif, proleter sosyalizminin, solun mevcut birikimi içinde saklı duran potansiyel güçlerini de harekete geçirecektir. Bu gerçekleşebildiği ölçüde proleter sosyalizmin geçmişin birikiminden devralabileceği güçlerin gerçek boyutları da az çok ortaya çıkacaktır.

'80'lerin ikinci yarısı, yalnızca solun yakın tarihinde değil, solun yaşam ortamı olan toplumsal hareketliliğin yakın tarihinde de yeni bir dönemdir. Toplumsal hareketliliğe küçükburjuvazinin damgasını vurduğu dönem artık geride kalmış, işçi hareketi tartışmasız şekilde önplana çıkmıştır.

Bu iki paralel gelişme arasında kuşkusuz, dolaysız ve ilk elden değil ama son tahlilde kesinlikle belli bir bağ ve etkileşim vardır. İşçi hareketindeki gelişmeler nesnel olarak küçükburjuva teorilerin ve inançların yıkılışını kolaylaştırmış, öte yandan marksist-leninist akımın şekillenmesine ve güç toplamasına uygun bir maddi ortam oluşturmuştur.

İşçi hareketiyle marksist-leninist hareket henüz esas olarak birbirinden ayrı ve kopuk bir gelişme seyri içindedirler. Fakat önemli bazı ilk adımların atılmış olması gerçeği bir yana, marksist-leninist hareketin ulaştığı gelişme düzeyi, biriktirdiği güç ve olanaklar gözönüne alındığında, bu güç ve olanakların birleştirilmesi, tek merkezden ve her cephede işçi hareketine yöneltilmesi durumunda, her iki hareket arasında tarihsel değerde bir "birleşme" adımı atabilmek ne sanıldığı kadar güç ve ne de uzun bir dönemin sorunu olacaktır. İşçi hareketinin yavaş, sancılı, ama hep ileriye doğru olan gelişme seyri kendi cephesinden uygun bir zemindir. Bu durumda çok şey, hatta belki de herşey, işlerin marksist-leninistlerin cephesinde nasıl seyredeceğine bağlı olacaktır.

*

İçinden geldiği geçmişin birikimi üzerinde yükselen marksist-leninist hareket, bizzat bu geçmişle ideolojik mücadele ve hesaplaşma

içinde bugünkü ideolojik kimliğini kazandı. Solun reformist ve popülist ideolojik platformları evrensel kaynaklarıyla da bağlantılı olarak değerlendirme ve eleştiriye tabi tutuldu. Bunu bugünkü hareketi oluşturan bileşenler farklı konum ve muhataplardan giderek yaptılar. Fakat bu mücadele süreci onları kendiliğinden yakınlaştırdı ve zaman içerisinde bir dizi temel noktada birleştirdi. Marksist-leninist yöntemin ve teorinin temel sorunlarının yaratıcı kavranışının ötesinde, Türkiye devriminin temel sorunları ve siyasal mücadelenin bir dizi ilkesel ve taktik sorunları üzerinde gerçekleşen bir birlikti bu. Temel pürüz noktası reformist solun uluslararası kaynaklarına ve dayanaklarına (modern revizyonist akım) karşı tutumda ortaya çıkıyordu. Modern revizyonizm ile aralarına adını koyarak olmasa bile gerçekte belirgin bir ideolojik sınır çizenler, "reel sosyalizm" yanılgısıyla onunla politik bakımdan uzlaşabiliyorlardı. İdeolojik tartışmalar ve mücadele değil, fakat '89 yılı sonbaharında Doğu Avrupa'da yaşananlar bu sorunu pratikte kendiliğinden ve önemli ölçüde çözmüş bulunuyor. Bu alandaki sorunlar bütünüyle ortadan kalkmamış olmakla birlikte, kritik yönler geride kalmıştır. Eski kalıpların ve kavramların başlayan sorgulanışı dinamik bir süreç olarak kavrandığında, şu an sürmekte olan sorunları abartmak için fazla bir neden kalmıyor.

Bu önemli bir aşamadır. Bu aşama bizim için, vurguyu, ayrışma, saflaşma ve netleşme ihtiyacından, gerçekte bu aynı sürecin bir öteki yönünden başka bir şey olmayan birlik ihtiyacına kaydırmak anlamı taşımaktadır. Aynı şekilde bizim için, birliğe yakınlaşmak partiye de yakınlaşmak demektir. Fakat şüphe yok ki parti birliği, temeli bu olmakla birlikte asla ideolojik politik bir ortak kimlikte birleşmekten ibaret değildir. Parti yanısıra mücadele ve örgüt birliği demektir. Mücadelenin ve örgütlenmenin ilkelerinde ve pratiğinde anlaşmak, birleşmek ve kaynaşabilmek demektir.

Marksist-leninist hareketin bugün asıl ve belki de henüz tek üstünlüğü teorik cephededir. Leninizmin yeniden canlandırılması ve bugünün sorunlarına yaratıcı bir tazda uygulanması çabasında önemli bir başarı sağlanmıştır. Herşeyden önce dogmacılık, kalıplara ve formüllere kölelik, devrimci hareketimizin bu kısırlaştırıcı geleneği aşılmış, marksist-leninist yöntem ve teorinin devrimci özü kavranmıştır. Sorunların kavranmasında ve çözümünde bundan ötesi artık esas olarak bir somut çaba sorunudur. Eldeki teorik güçlerin buna uygun olarak değerlendirilebilmesi sorunudur.

Bununla birlikte, teorik cephede çözüm bekleyen sorunların oldukça kapsamlı ve çok boyutlu olduğu da yalın bir gerçektir. Dünya komünist hareketinin ve sosyalizmin tarihsel deneyimlerini eleştirici bir değerlendirmeye ve genellemeye tabi tutmak ihtiyacından tutun da günümüz dünyasının bir dizi sorununa kadar geniş bir çalışma alanı demektir bu. Şimdiki parçalı varoluş ortamında tek tek grup ya da çevreler bakımından bu ürkütücü bir genişlik olsa bile, marksist-leninist hareketin mevcut ve potansiyel tüm güçleri birleştirilebildiği ölçüde bu sorunların ağırlığını omuzlayacak düşünsel kuvvetler de çıkarılabilecektir ortaya.

Nedir ki teorik üstünlük, kendini politik mücadele ve örgüt üstünlüğü ile tamamlamak durumundadır. Teorik gelişmeye kendine denk düşen politik ve örgütsel gelişme eşlik edebilmelidir. Bunlar sırayla değil içiçe yaşanması gereken sorunlar ve görevlerdir. Hareketin bir kesiminde görülen teoriye abartılı vurguyu politika ve örgüt pratiğindeki zayıflığı örtme aracına dönüştürmek eğilimi, birlik ve partileşme süreçlerinin politik ve örgütsel boyutlarına bu açık ve kesin vurguyu yapmamızı gerektiriyor. Proleter sosyalizmi, bir düşünce akımı değil, fakat gerçek ve en ileri manada bir toplumsal devrim hareketidir. Teorik, politik ve örgütsel tüm alanlarda kendi bütünsel kimliğine ulaşmak zorundadır. Türkiye'nin yeni dönemine ve Türkiye devriminin gelişme seyrine damgasını vurabilmesinin biricik güvencesi budur.

*

Ekim'in dördüncü yılında gündemimiz tüm marksist-leninistlerle birleşmek ve partileşmektir. Önümüzdeki bu bir yıl içinde bu doğrultuda hangi mesafeler katedilebilecektir, bu konuda şimdiden kesin şeyler söylenemez. Ama kendi dikkat ve çabalarımızın bu alanda yoğunlaşacağı kesindir.

EKİM

Zonguldak maden işçilerinin direnişi

Zonguldak kömür havzasında Genel Maden-İş Sendikasının yürüttüğü toplusözleşme görüşmelerinden sonuç alınamaması ve işverenin işçilerin avans taleplerini ciddiye almaması bardağı taşıran son damla oldu. Tüm havza geneline yayılan yasadışı direnişler gündeme geldi.

12 Eylül faşist darbesinin yıldönümüne rastlayan günde maden işçilerinin başlattığı bu yasadışı eylem oldukça önemli ve anlamlıdır. Özal TV'de faşist darbenin yıldönümünü öve öve anlatırken maden işçilerinin aynı saatlerde başlayan direnişi yayılıyordu. İşçiler üretimden gelen güçlerini kullanarakve hiç bir yasa tanımadan üretimi durdurarak ortaya koydukları bu eylemle, burjuva devlet ve gerici yöneticilerin suratlarına adeta tokat indirircesine, biz varız, diyorlardı.

Kömür işçilerinin Gelik bölgesinde kıvılcımını yaktığı bu eylem, 12 saat içinde tüm havza genelini aşamalı olarak sardı. Diktatörlüğün kolluk kuvvetleri şehrin giriş çıkışlarında, üretim bölgeleri ve ana yollarda, 12 Eylül nedeniyle gelişebilecek protesto eylemlerine karşı tam tekmil hazır beklerken, hiç beklenmedik bir anda maden işçilerinin direnişi tüm havzayı sarmıştı. Bu eylemlerin onlar için adeta bir şok etkisi yaptığını söylersek yanlış olmaz. Tüm ekipler üretim bölgelerine kaydırılmaya başlandı. Direnişi kendi sınırları içine hapsetmek çabasına düştüler. Çünkü maden işçilerinin mücadele tarihinden çıkardığı dersler vardı burjuvazinin.

Kömür işçilerinin coşkusu ve heyecanı görülmeye değerdi. Tümünün gelişen protesto eylemine katılarak üretimi durdurmaları; kendi güçlerini toplu olarak ortaya koyduklarında "biz işçiler birleştiğimizde haklarımız alabiliriz" gerçeğini kavramaları; burjuvazinin kuklası yöneticilerin çaresiz kalışları, tüm bunlar onları etkilemiş, güven ve moral güç kazanmalarını sağlamıştı. Sendikanın ve şube yöneticilerinin toplusözleşme sürecindeki suskunlukları, şube binalarına dahi gelmeyerek ortalıkta görünmemeleri, bilgi almak için sendika şubesine giden işçilerin görüşecek yetkili bulamamaları vb. koşullarda gündeme gelen direniş, bu yönüyle gerçekten anlamlıdır.

Sınıf bilinçli işçiler olarak, gelişen her olaydan dersler çıkarmayı, günlük siyasal propaganda ve ajitasyonumuzu yaşamın, mücadelenin sunduğu geniş olanaklarla zenginleştirmeyi hep gözönünde tutarak hareket etmek zorundayız. İşte son gelişmeler bize bunu bir kez daha gösterdi.

Kapitalist devletin yasalar, ordu, polis vb. kurumlarının, bugün işçilere çok güçlü görünerek, onların mücadeleye atılmasını dizginleyen önemli bir etkisi sözkonusu. Ama bu görüntü, bizzat mücadelenin, pratiğin içinde etkisiz hale gelebiliyor. Eğer direniş tek bir bölge ile sınırlı kalsaydı, devlet için onu kırmak çok zor olmayacaktı. Yasadışı olmasına rağmen, eylemler havza geneline yayılınca diktötörlük saldırmaya cesaret edemedi. İşçilerin birliği sağlamıştı bu eylemlerin başarısını. Aynı dönemde gelişen bir takım "bireysel" eylemler TV ve boyalı basında sansasyonel haberler olarak öne çıkarılırken, 30 bir maden işçisinin yasaları hiçe sayarak üretimi durdurmaları, çok önemli değilmişçesine geçiştiriliyordu. Burjuvazi biz işçilerin bu eylemlerini gerçekten önemsemiyor muydu?

Bunun böyle olmadığı açıktı ve bu önemsememe tutumu nedensiz değildi. Direnişin boyutlarının genişlemesini engellemek, bu eylemlerin ülke genelinde yankı yaratmasını ve işçi sınıfı üzerinde direniş ruhunu geliştirmesini önlemek vb., kaygı ve korkulardı, bu tutumun ardında yatan. Bir Gelik kömür üretim bölgesinde başlayan eylemler tüm havzayı sarabilmeşse eğer, bunun ülke genelinde işçi sınıfını etkilemesi çok da uzak bir ihtimal değildi. Ve burjuvazi deneyimleriyle bunu biliyordu. Bunu bildiği içindir ki, "bireysel" eylemleri öne çıkarırken, kömür işçilerinin eylemlerini geçiştirme yolunu seçiyordu. Bu son derece anlamlıdır. Ve bu tür bir eylem çizgisi izleyen devrimcilerin bunun üzerinde düşünmeleri gerektiği kanısındayız. Kendi düzeninin temellerini sarsacak temel toplumsal gücün işçi sınıfı ve onun örgütlü birliği olduğunu burjuvazi çok daha iyi biliyor ve bu bilinçle davranıyor.

Öte yandan sınıf bilinçli işçiler, bir bakıma gelişen olayların peşinden sürükleniyorlar ve önderlik etmekte yetersiz kalıyorlar. Bunun temel nedeninin, bu işçi önderlerini saflarında toplayan sınıf partisinin olmayışı olduğu açıktır. Gelişen olayların ardından sürüklenmemek, olaylara müdahale edebilmek, sınıfın örgütlülüğünün geliştirebilmek için işçi sınıfının kendi siyasal sınıf örgütünü yaratmak görevi bizleri bekliyor.

Ekimci kömür işçileri

Tansaş'da işçi kıyımı ve zincirleme eylem

Tansaş satış mağazalarından birinde çalışan iki işçi ile bir baştemsilci TBKP'li yönetim tarafından işten çıkarıldılar. Bir satış sırasında kendi aralarındaki tartışmayı bahane eden idare, işçi arkadaşşlardan ikisini açığa aldı. İki gün sonra ise ifadeleri alınarak işlerine son verildi. Gerçekte TBKP'li yönetim, bu olayı bir bahane olarak kullandı. Temsilci arkadaşın bu yönetimle hiç bir zaman işbirliği yapmaması ve onlara zaman zaman aldığı tavır nedeniyle işten çıkarılması için zaten bahane aranıyordu. Bu olay büyütülerek bahane bulunmuş oldu. Diğer iki bayan işçinin de idare ile aralarının iyi olmadığı biliniyor. Bir taşla üç kuş vuruldu böylece!

Arkadaşlarının haksız işten çıkarılmalarına karşı tepki duyan Tansaş işçileri ve sendikası, işi yavaşlatma kararı aldılar. Belediye-İş Sendikasının şube başkanları, temsilcileri ve bazı işçiler de Tansaş Genel Müdürlüğü binasında oturma eylemi başlattılar. Binayı işgal eden 4 sendika şube başkanı ve işçiler Genel Müdür Ahmek Piriştina ve Başkan Y. Çakmur ile görüşmek, çıkarılan üç işçinin tekrar işbaşı yapmasını sağlamak için beklediler. Üç gün süren eylem sonuçsuzdu. 70-80 kadar işçinin başlattığı eylemi, burjuva basın yolu ile kamuoyuna duyurmak çabaları pek sonuç vermedi.

Tüm Tansaş satış mağazalarında, bazı halktan insanların da katılımı ile satış hızı düşürüldü.

Sendikacılar, temsilciler ve işçiler 1 Eylül cumartesi günü akşam saat 19.30'a kadar Tansaş Genel Müdürlüğünden cevap beklediler. İşveren atılanların işe alınıp alınmayacağını bildirecekti. Haber gelmemesi üzerine sendika başkanı Haşim Candan ile oturma eylemi yapan işçi ve temsilci arkadaşlar biraraya gelerek yeni bir karar aldılar. Eylem akşam saatlerinde Fuar Tansaş önünde oturma eylemi şeklinde olacaktı. İzmir Fuarı açıktı ve o saatlerde yoğun bir kalabalık oluyordu.

Eylem 130 civarında işçi ve dört şube başkanının alkışlı oturması şeklinde başladı. Satış yavaşlatıldı. Gelen halka eylemin nedeni anlatıldı. Eylem bir saate yakın devam etti. Polis müdahale etmek istediyse de, dağılın uyarısını işçiler dinlemediler. Daha sonra polis işçilere şişelerle saldırdı ve dağıtmaya çalıştı. 97 kişi gözaltına alındı. Siyasi şubeye götürülen işçiler ertesi gün savcılıkta ifade verdiler. Atılan üç işçi arkadaşlarının haksız yere işten çıkarıldığını ve buna tepki duyduklarını, işvereni kınadıklarını bildirdiler. İfadelerinde eyleme ve arkadaşlarına sahip çıktılar. Tekrar şubeye getirilen işçiler pazartesi günü DGM'de yargılandılar.

Saat 14.00'de mahkemenin yapılacağını haber alan Belediye-İş sendikasına bağlı tüm ESHOT ve Belediye işçileri, Tansaş işçileri DGM'nin önünde birikmeye başladılar. 1500 kadar işçi saatlerce mahkemenin sonucunu bekledi. İçeride ifadeleri alınan arkadaşlarını yalnız bırakmadılar. Dört saat sonra mahkemenin sonucunu öğrenildi. İşçilerin hepsi serbest bırakıldı. Tahliye kararı okunurken salondaki işçilerin alkışlarına dışarıda bekleyen işçilerin alkışları eklendi. Serbest bırakılan işçi arkadaşlarla, bekleyen işçilerin kucaklaşması tam bir bayram sevinci ve coşkusu içinde oldu. Kırmızı karanfillerle karşılanan işçiler, sendika başkanlarının da ifade ettiği gibi mücadeleye devam edeceklerini söylediler. İşçilerin kucaklaşması sırasında ana cadde bir süre trafiğe kapandı. İki grup halinde sesiz yürüyüş şeklinde dağılan işçilerin bir kısmı sendikaya kadar yürüdüler.

Bu yazıyı yazdığım sıralarda çıkarılan üç işçinin geri alınması henüz gerçekleşmemişti. Ama işçiler kararlıydılar ve kazanan kadar mücadele edeceklerini söylediler.

Tansaş işçileri yeni sendikalaşmış durumdalar. Üstelik bu sendikalaşma zorlu mücadeleler gündeme gelmeden, biraz da sosyal-demokrat yönetim eliyle oldu denebilir. Belediyenin bünyesinde açılan satış yerleri olması nedeniyle, burada kendi anlayışlarını etkili hale getirmeye çalıştılar. Sağlıklı bir örgütlülüğün olmadığı, geri unsurların çok olduğu irili-ufaklı mağazalardır bunlar. Dağınık yerlerde olması nedeniyle bu mağazalara aynı anda ulaşmak ve denetlemek oldukça zor. İşyeri komitelerinin olmayışı önemli bir eksikliktir. Her işyerinde iyi bir örgütlenme sağlayabilmek için önce komiteleşmeye gidilmelidir. Ancak o zaman tabanın örgütlenmesi ve mücadelenin geliştirilmesi sağlanabilecektir.

H. Berivan-İzmir

İş cinayetleri kapitalistlerin kar hırsından doğar

Etaş A.Ş.de yeni bir iş cinayeti işlendi. Etaş Meyan kökü fabrikasında, kazan patlaması sonucu üç işçi öldü, dört işçi ağır yaralandı. Olaydan dört gün sonra, ağır yaralı işçilerden biri daha yaşamını kaybetti. Ölüm sayısı dörde çıktı.

Yüze yakın işçi çalıştıran Etaş A.Ş. 1920'lerde üretime geçmeye başlamıştır. Makine ve tesislerin çoğu eskidir. Eskiyen kazanın yerine yenisi yaptırılırken maliyetinin düşük olması esas alınmış, dayanıklılığı ve kalitesi önemsenmemiştir.İki yıl önce kullanılmaya başlanmış, her altı ayda bir bakımdan geçmesi gerekirken iki yıldır hiç bakıma alınmamış.

Geçtiğimiz Ağustos ayında meydana gelen ve dört işçinin ölümü ile sonuçlanan bu cinayeti protesto etmek için Etaş A.Ş. önünde eylem yapıldı. Değişik işkollarından yüz kadar işçi ve sendikacıların katıldığı eylem olaysız bitti.

Petrol- İş Sendikasına bağlı olan bu işyerinde, sendikanın işçilere sahip çıkmadığı ve sarı sendikanın uzlaşmacı yüzü bir kez daha görüldü. Protesto eylemi 25 dakika sürdü. Ölen işçiler için saygı duruşu yapıldı. Bir sendikacının; bu gibi iş cinayetlerini lanetlediklerini ve önlenmesi için işçilerin örgütlenmesi gerektiğini söylemesinden sonra, işçiler "iş cinayetine son" sloganını attılar. Olayı önceden haber almış olan bir polis ekibi fabrikanın bahçesinde bekliyordu. İşçilerin tepkisi ve kararlılığı karşısında engelleme girişiminde bulunamadan eylemin bitişini beklemek durumunda kaldılar. İşçiler daha sonra sessizce dağıldılar.

Kazanın patlamasından sonraki günlerde fabrikada üretime geçilmiyordu. İşçiler, fabrikanın tamiratta olması nedeniyle çalışmıyorlardı. Ononbeş gün sonra da fabrikanın tamamen kapatıldığını ve işçilerin tümünün işten çıkarıldığını öğrendik. Bu, işçiler üzerinde oynanan yeni bir oyundur.

İşçi sınıfı örgütsüz kaldığı ve örgütlenmediği sürece üzerinde oynanan oyunlara müdahale edemiyecek, ancak seyirci kalacaktır.

H. Berivan/İzmir

Saldırganlık kapitalizmin doğasındadır

Yıkıcı, baskıcı, sömürgeci yapısıyla insanlığın günümüzdeki ayıbı, utancı olan kapitalizm, kendini yeniden üretebilmenin en geniş olanaklarına kavuşmak uğruna savaşlar yoluyla insanlığı yıkıma uğratmaya devam ediyor. Yıllar önce olduğu gibi bugün yine halkları yeni bir savaşa sürükleme isteğiyle koşturmaktadır.

Kapitalizmin yaratıp körüklediği bencil çıkarlar üzerine kurulu insan ilişkileri sayesinde, yozlaşma ve yabancılaşma gelişerek, insanları düşünemez duruma getirmiştir. Bu yüzden kapitalizm dünyayı istediği gibi yönetme rahatlığına sahip olmuştur. Saçma ve haksız olan bir çok savaş bazılarına gerekli ve haklı gelebilmiştir. Dünya kapitalizmi öylesine bir çıkmazda ki, artık oraya buraya saldırıp çıkış yolu aramaktadır. Kapitalizm doğasındaki saldırganlığı dışa vuruyor.

Baskı, işkence, yoksulluk ve yobazlığın bu kadar yoğun yaşandığı günümüzde, yeni bir savaş durumunda halkın sıkıntılarının kat be kat artacağı bilinmelidir. İşte bu bağlamda biz sosyalistlere çok büyük görevler düşüyor. İlerici işçiler ve devrimciler vakit geçirmeksizin kararlı bir şekilde çalışmalı, gerçekleri yığınlara açıklayarak günün zorunlu dayatması olan sosyalizm mücadelesini yükseltmelidirler.

S.Birliği ve Doğu Avrupa'daki son olaylar, sosyalizme gönül vermiş insanlarda karamsarlığa yol açmasına rağmen sosyalizmi tek alternatif olmaktan çıkarmamıştır. Çünkü kapitalizm insanlığın döne döne yıkımı demektir. Ve insanlık daha mantıklı, insana layık, bilimsel bir başka sistem yaratmadıkça, sosyalizm tarihin zorunlu dayatması olarak insanlığın gündeminde olacaktır.

İçinde olmaktan mutluluk ve gurur duyduğum devrimci bir ortamı borçlu olduğum EKİM'e büyük sorumluluklar düşüyor. EKİM yetenekli, kararlı ve samimi devrimcilerin örgütüdür, onların her zamanki gibi gelişecek mücadelede en önde yer alacaklarına inanıyorum. Gireceği yeni mücadele yılında EKİM Hareketini selamlıyor, başarılar diliyorum.

Soreş Zana/İzmir

Genel grevi bizzat hazırlayalım!

S. Metin

İşçi hareketi günümüzde yeni bir kaynaşma ve hareketlilik yaşıyor. Bu kaynaşma ve hareketlilik eğilimi ise bu kez daha radikal bir eylemliliğe, bir genel greve doğrudur.

Burjuvazi Körfez krizini de bahane ederek, işçi sınıfına yönelik kapsamlı bir saldırıya geçmiş bulunuyor. İlk yaptığı şey fiili grev yasaklarını gündeme sokmak oldu. Burjuvazi grev istemiyor. Zira bir yeni toplusözleşme döneminin yaşandığı günümüzde patlayacak olası işçi grevlerinin kendi sınırlılıklarıyla kalmayıp, bir genel greve çevrileceğini biliyor. Bu nedenle de ne pahasına olursa olsun grevleri engellemek istiyor. Erteliyor ya da fiilen yapılamaz hale getiriyor. Bunun etkili olmadığı yerde ise demagojiye başvuruyor. O kadar ki, işçilerin toplusözleşmelerde çok yüksek bir ücret talebinde bulundukları, bunun kabul edilemez olduğu, dolayısıyla bunun için başvuracakları hak arama eylemlerinin de (grevler) "haksız" ve "gayrı meşru" olduğu aşağılık propagandası yapılıyor.

Aynı türden bir başka aşağılık yalan da; grevlerin tüm halkın çıkarlarına zararlı olduğu şeklindedir. Bununla yapılmak istenen ise, grevleri halka karşı gösterip, kamuoyunda grev karşıtı tepkiler yaratmaktır.

Bütün bu sözlerin MESS eski patronu Özal'ın ağzından dile getirilmesi ise son derece anlamlıdır. Burjuvazinin işçilere gözdağı vermekle sınırlı kalmayıp, yükselecek bir işçi hareketine saldıracağının işaretlerini veriyor.

Rejimle işçiler arasındaki çatışmanın sertleşeceğini gösteren diğer bir gösterge ise, toplusözleşmeler karşısında alınan tutumdur. Kapitalistler '89 yılının tersine bu kez toplusözleşme görüşmelerini oldukça ağırdan aldılar. Uzlaşma yanlısı görünmediler. Dahası toplusözleşmelerin bağıtlanması için belirlenen sürecin bitimine bir iki gün kala, Özal'la görüşmeye gittiler. Özal'la görüşmek demek uyuşmazlık demekti. Nitekim öyle oldu. Metal işkolundaki toplusözleşme uyuşmazlıkla bitti. Bunu diğer işkollarındaki sözleşmelerin uyuşmazlıkla sonuçlanması izleyecek.

Sertlik politikası, sadece grevler ve toplusözleşmelerle sınırlı kalmıyor. Burjuvazi bu aynı tutumu sendikalara ve sendikacılara karşı da alıyor. Açıkçası "hak arayan" değil, "dilenen" sendika ve sendikacılar istiyor. Bu istemin dışında davranan sendikacılara saldırıyor. Binlerce işçinin kayıtlı olduğu Çelik-İş'in, Türk-Metal İş'le işbirliği yapılarak, %10'luk barajın altına düşürülüp yetkisizleştirilmesi bu tutumun ifadesidir.

Bu saldırılar sadece sendikacılara basit bir gözdağı niteliği taşımıyor. Açıktan açığa işçilerin örgütlenme özgürlüğüne yöneltilmiş bir saldırıdır ve işçileri sendikasızlaştırmayı amaçlıyor.

Burjuvazinin işçilere yönelik saldırılarından biri de işten çıkarmalardır. Körfez kriziyle birlikte işten çıkarmalar daha da yoğunlaştı. Bu kez sadece ileri işçiler atılmıyor; işten çıkarmalar kitlesel bir boyut kazanmış bulunuyor. Altınyıldız'da bir seferde 1000, Deri-işkolunda 200 işçinin işten atılması bunun tipik örneklerini oluşturuyor.

Kapitalist sınıf yoğun ve yaygın işten çıkarmalara başvurarak, bir yandan işçiler içindeki -toplusözleşme dönemlerine özgü- kaynaşma ve hareketliliği kırmak, öte yandan binlerce işçiyi devre dışı bırakıp toplusözleşmelerden yararlanmalarını engelleyerek, işe yeni alınacakların şahsında ucuz işgücünün yolunu açmak istiyor. Burjuvazi "ucuz işgücü cennetinde" asgari ücerete razı olacak köleler arıyor ve işçilerden kendi ücretli kölelik düzeninde köle olarak kalmayı sineye çekmelerini istiyor.

Bu arada peş peşe zam kararları alınıyor. Ekmek her ay biraz daha küçülüyor, sadece küçülmüyor, fiyatı da artıyor, alınamaz hale geliyor. Bu durum, iktisadi terörün mutlak bir yoksullaşmanın sınırına getirdiği, 250 bin TL gibi utanç verici bir ücretle çalışmak durumunda bıraktığı işçilerin fiziki açlıkla karşı karşıya kalmalarına yolaçıyor. Açlık yakıcı bir sorun haline, giderek işçilerin yaşamının bir parçası haline geliyor.

İşçilerin "günün koşullarına uygun ücret" talebine, MESS eski patron'u Özal'ın ağzından "on sene daha bekleyin" cevabı veriliyor. Bugün içinse resmi enflasyon oranına, yani % 45'e göre bir ücrete razı olunması öneriliyor.

İşçilerin sorunlarını dile getirmek için

toplanmalarına, sömürüyü, baskıyı, işten çıkarmaları, işsizliği, pahalılığı vb. protesto etmek için miting ve yürüyüş düzenlemelerine izin verilmiyor. İzin başvuruları reddediliyor, toplantılar basılıyor, hak aramaya dönük girişimler yasadışı ilan ediliyor.

Kuşkusuz ki bütün bu koşullar, sorunlara yeni sorunlar eklemekten, düzenle işçiler arasında oluşan uçurumu derinleştirmekten, bir başka ifadeyle, işçilerin saflarına rüzgar ekip fırtına davet etmekten başka bir işe yaramıyor.

Nitekim de öyle oluyor.

O kadar ki; işçiler, sorunlarının tek tek sorunlar, tek bir işyeri ya da işkolunun sorunları olmaktan çıktığını, bütün işkollarında benzer ve ortak sorunlarla karşı karşıya olduklarını, dolayısıyla da çözümün ortak mücadeleden geçtiğini artık biliyorlar. Öte yandan, dayanışma bilincinin geriliğinin bir ifadesi olan tek tek sorunlar için birbirinden yalıtık mücadelelerin sorunların çözümünde yetersiz kaldığı da görülüyor. İşte bu durum işçileri işyeri-işkolu ayrımı gözetmeden bir blok halinde birleşmeye, sorunlarına ortak çözüm için birleşik ve daha radikal bir eylemsellikle ortaya çıkmaya zorluyor.

Daha büyük ve daha radikal eylemlilik ise genel grev oluyor. Gerçek şu ki, burjuvazi kitlevi bir eylemin yolunu adeta kendi elleriyle döşemiştir. Ve gelinen yerde işçi hareketinin tüm rüzgarları genel grevden yana esiyor. Öyle ki, genel grev işçiler için artık uzak bir geleceğin sorunu değil, **hemen, şimdi** örgütlenmesi gereken bir sorun haline geliyor.

Genel grevi kim örgütleyecek?

Genel grev çoktandır işçilerin gündemindeydi. Ama hiç bir zaman bugünkü denli yakıcı hale gelmemişti. Deyim uygunsa, işçiler her an ve her yerde (işyerinde, fabrikada, sendikada) bu sorunu tartışıyorlar. Ancak yanıt aradıkları ve yanıt vermekte güçlük çektikleri sorunları var. Grevi kim örgütleyecek? Grevi kim yönetecek?

İşçiler, özellikle de geri kesimleri açısından grev denilince ilk akla gelen sendikalar oluyor. Grev örgütlemek ve grevi yönetmek (sendikalarına olan tüm güvensizliklerine rağmen) hala sendikalar ve sendikacılardan bekleniyor. Geri bir bilinci, aynı anlama gelmek üzere, işçi sınıfının özellikle son on yılda sağladığı ilerlemeye, sözgelimi henüz ileri işçilerle ifade edilen dar bir kesiminin şahsında yaşadığı politikleşmeye rağmen, genel anlamda hala sendikal bilinci aşamadığını anlatıyor bu durum. İşçi sınıfının verili bilincinin siyasal sınıf bilinci düzeyine çıkmasına yardım edecek, her türlü mücadelesine önderlik edip onu yönetecek devrimci partisinden yoksun olduğu, buna aday ya da aday olduğunu söyleyen devrimci siyasal örgütlerinse bu boşluğu doldurmaktan uzak bir konumda seyrettiği koşullarımızda, neredeyse herşeyin sendikalardan beklenmesi doğaldır.

Peki ama sendika bürokratları ve sendika merkezleri genel grev kararı alıp, bu kararın gereklerini yerine getirebilir mi?

Bu soruya olumlu bir yanıt vermek mümkün değil. Şu nedenle ki; sendika bürokratları işçi hareketi içindeki kaynaşma ve hareketlilikten hep uzak durdular. Çünkü kaynaşma ve hareketlilik onlara rağmendi ve onların korkusuydu. Ve dahası onları aşma potansiyeli taşıyordu. Bu nedenle de kendilerinin arzuları hilafına ortaya çıkıp yer yer politik biçimler de alan, giderek radikalleşen eylemlilikle birleşmeleri düşünülemezdi. Hep oyalayıcı oldular ve burjuvaziyle "diyalog" dedikleri sefil bir uzlaşma yolu aradılar. Çoğu kez de misyonlarına uygun olarak grev ve eylem kırıcılığı yaptılar.

Bu durum, bugün için de geçerlidir. İşçi hareketi bugün yoğun bir kaynaşmayı yaşıyor ve üstelik bu kez genel grev gibi daha radikal bir eylemdir sözkonusu olan. Sendika bürokratlarının yine onlara rağmen varolan ve istensin istenmesin politik bir niteliğe bürüneceği belli olan bu eylemden yana olmaları düşünülemez. Varlık nedenleri verili burjuva düzenin varlığına (ve onun kendilerine vereceği kırıntılara) ve onun varolmasını sağladığı burjuva sendikacılığına bağlı olanlardan bu burjuva işçi kahyalarından genel grev örgütlemeleri elbet beklenemez. Gerçek şudur: Sendika ağaları genel grevden yana değiller. Onlar hala hükümetle "diyalog" arayışı içindeler ve bir yeni sefil anlaşamanın kapılarını zorluyorlar. Şevket Yılmaz dahi bu kapının şimdilik kapalı olduğunu görünce, bu kez en az Özal kadar işçi karşıtı olan İnönü'den yardım dileniyor. İşçi hareketini, bir erken seçim yolunun açılması, devamında, SHP'nin hükümete tasınması politikasının aleti haline getirmek istiyorlar.

Bütün bu oyalayıcı ve uzlaşma arayıcı çabaların

eninde sonunda ifade ettiği gerçek, Türk- İş yöneticilerinin kesinlikle bir genel grevden yana olmadığı ve genel grevi engellemek istediğidir.

Nedir ki, genel grev, gelecekle ilgili bir özlem değil, bugünün sorunudur. Son derece yakıcı bir şekilde kendisini dayatmıştır. Bir pratik olarak yaşanması neredeyse kaçınılmazdır. Bunu engelemeye güçleri yetmeyecektir.

Öte yandan koşullar bugün öyledir ki burjuva sendikacılığı yapmak dahi güçleşmiştir. Bu tür sendikal anlayışlar için manevra alanı oldukça daralmıştır. İşçi hareketinin radikalleşmesi karşısında tutunamaz hale gelmektedir. Bunu sendika bürokratları da görüyor ve yaşıyorlar. İşte bu durum onları (işçi hareketinin burjuvaziye peşkeş çekme aşağılık çabalarını terketmeksizin) işçilerden ve kendini dayatan genel grevden yana görünmeye itiyor. Genel grevin zorunlu olduğunu kabul ediyor görünüyorlar. Bu yönlü öneri ve çabalara açık tavır alamıyorlar.

Kuşkusuz ki bu tamamiyle içtenlikten yoksundur ve son derece aldatıcıdır. Türk-İş ve yöneticilerine inanılamaz, güvenilemez. Onlar genel grev kararı bile alabilirler, bu mümkündür. Ama kesinlikle söylenebilir ki, genel grevi örgütlemeyeceklerdir. İşçileri bir genel grev için eyleme - pratik olarak- çağırmayacaklardır. Yine oyalayıcı davranacaklar ve yine aldatacaklardır. Aldıkları karar her zamanki gibi kağıt üzerinde kalacaktır. O denli güvenilmezdirler ki, genel grevin de çözüm olmadığını sözde kanıtlamak amacıyla işçileri apansızın yakalayıp, hazırlıksız bir biçimde eyleme sokup çökertici bir yenilgiyle yüzyüze getirebileceklerini bile düşünmek yanlış olmayacaktır. Bu bir fikri sabitlik değildir, tersine tecrübelerle sabittir.

Genel grevin şu ya da bu anda şu ya da bu şekilde bir gerçeklik olarak yaşanması büyük olasılıktır ve kararı işçiler verecektir. Veriler bunu kanıtlıyor, çabalar da bu yöndedir.

"İşçi kurultayı"

Genel grev işçilerin gündemindedir ve bu istemde bulunanlar da işçilerdir. Yoğun olarak tartışılıyor ve eğilim belirliyorlar. Kendiliğinden yaşanan tartışmaların gelip dayandığı ortak payda; uyuşmazlıkla sonuçlanan toplusözleşmelerden çekilerek greve gitmek biçimindedir. Toplusözleşme taslaklarını birleştirip tek bir taslakla kapitalistlerin karşısına dikilmeyi, genel grevi, '89 yılındaki bahar eylemselliğini aşan bir tarzda genişletmeyi, dahası önümüzdeki yılın başında toplusözleşme dönemine girecek işçilerle birleştirip daha da büyütmeyi önerenler bile var.

İşçiler, kararlılıklarını ve bir genel genel grev için hazır olduklarını da belirterek, bunu somut bir karara dönüştürmek, bu karar doğrultusunda bir eylemler serisi başlatılması amacıyla öneri ve eğilimlerini sendika zirvelerine iletmek üzere belli kanalları zorluyorlar. Genel grevi adeta dayatıyorlar.

Zorlanan kanal, şendika şubeleri ve bu şubelerin ortak toplantılarını ifade eden ve bağımsız bazı sendikaların da içinde yer aldığı "İstanbul Şubeler Platformu"dur.

Sınıfın devrimci biliç ve örgütlenmeden yoksun olduğu, ama Türk-İş gibi sözde işçi örgütlerinin de uzlaşmacı, sarı niteliğinin iyice açığa çıktığı koşullarda gerçekleşiyor bu durum. Doğrudan doğruya işçilerin sarı sendikacılardan kopma isteğini ve sınıf sendikalarına duyulan özlemi ifade ediyor. Dahası da bu özlemin giderek bir gerçekliğe dönüşmesinin potansiyel olanaklarını işaretliyor.

İşçiler bir süredir bu platformu kendi özlem ve isteklerinin doğrudan yansıtıcısı halinde kullanıyorlar. Mücadeleye ilişkin karar ve eğilimlerini bu platform aracılığıyla sendika zirvelerine iletiyor, onları harekete geçmeye zorluyorlar.

İşçi tabanında oluşturulan bu basınç, arzu edilen düzeyde olmasa da, etkili oluyor. Sözgelimi, sendikalar platformunun, yeterli bir işlevsellik kazanmasa da, işçi sorunları ve kimi genel siyasi konularda geçmişe göre olumlu ve ileri bir adımı ifade eden tutum ve davranışlar göstermesi (1 Mayıs, SS Kararnamesi, Memur eylemselliğinin desteklendiğinin açıklanması ve son olarak savaşa karşı tutum) bütünüyle bu basıncın ürünüydüler.

İşçi tabanı şimdi de genel grev için harekete geçmiş bulunuyor. Türk- İş zirvesinin ve bağlı sendika merkezlerinin genel grevi örgütlemek şöyle dursun lafını bile duymak istemediklerini bildikleri için, yine sendikalar platformunu zorluyorlar. Sadece öneri ve eğilimlerini yansıtmaları, zirveye iletmeleri için değil; bu kez sendikalar platformuna yeni bir görev yüklemek istiyorlar. İleri işçilerin ve temsilcilerin itilimiyle dayatılan genel grev!

Somutça bu; sendika şubelerinin tüm fabrika ve işyerlerindeki temsilcileri toplayıp -örneğin bir İstanbul Sendikalar Platformu Temsilciler Kurulu ya da toplantısı- işçi sorunlarını, temel gündem olarak da genel grevi tartışmasını ve bu yönde kararlar alınmasını sağlamasına aracılık etmek şeklindedir. Türk-İş zirvesine dayatılması sözkonusu olan bu yönde kararların, Türk-İş zirvesinin alacağı muhtemel tutuma rağmen hayata geçirilmesi hedefleniyor. En azından şimdi düşünülen budur.

Bu yönlü çabalar başlamıştır, ama henüz somut bir biçim almamıştır. Dolayısıyla genel grev kararını kimin alacağı, grevi kimin örgütleyip yöneteceği soruları bütün çabalara rağmen hala yanıt bekleyen sorulardır ve bir an önce yanıtlanması gerekiyor. Herşeyden önce devrimci ve sosyalist güçlerin konuya ilişkin tutumlarını netleştirmeleri yakıcı bir görev haline geliyor.

Tutum ne olmalı?

Kuşkusuz ki sendikalar platformu aracılığıyla, işçi tabanını temsilen bütün fabrika ve işyeri temsilcilerinin katılacağı bir "İstanbul Sendikalar Platformu Toplantısı" düzenlemek ve bu toplantıda genel grev kararı almak, buna bağlı olarak grevin taleplerini, nasıl örgütleneceğini, hangi örgütlenmeler aracılığıyla yürütüleceğini, hedeflerini belirlemek ve bütün bunların gereklerini yerine getirmek üzere harekete geçmek şeklinde özetlenebilecek düşünce ve çabaların önemi küçümsenemez. Bu sözkonusu çabalar yadsınamaz. Dahası işçilerin genel grevin örgütlenmesine dönük kaynaşmasıyla birleşmek, omuz vermek, bu kaynaşmanın bugün aldığı pratik görevlerle (işçi yada işyeri komiteleri, şimdi dayatılmış bir tür işçi kurultayı olarak isimlendirilebilecek "Temsilciler Kurulu") ilgilenmek gerekiyor.

Nedir ki, bütün bu çabalar ve pratik görevleri veri olarak almakla birlikte, kendimizi onlarla sınırlayamayız, mevcut duruma tapınamayız.

İşçi hareketi hala kendiliğinden bir harekettir. Zaman zaman politik bir içerik kazansa da mücadele ağırlıklı olarak iktisadi talepli bir mücadeledir. Politik bir işçi hareketinin yaratılması hala yakıcı bir görev olarak biz sosyalistlerin önünde durmaktadır.

Öte yandan genel grev, bazı demokratik ve siyasi talepleri de içermesi düşünülmekle birlikte, ağırlıklı olarak dar işçi sorunları çerçevesinde, bir diğer söyleyişle iktisadi ağırlıklı taleplerin elde edilmesinin aracı bir eylem olarak düşünülmektedir. Sosyalistler olarak yapmamız gereken en önemli şey, işçi hareketine ve somutta da düşünülen haliyle genel greve egemen olan bu darlığı kırmaktır. Bunun için koşullar son derece elverişlidir.

O kadar ki; kaynaşma işçiler içinde gözle görülür bir duyarlılığı da var etmiştir. Yığın halinde siyasal propagandaya ve ajitasyona açık hale gelmiş bulunuyorlar. Siyasal bildirilere ilgi sanıldığından da fazladır. Bildiriler okunuyor, tartışılıyor, siyasi mesajlar incelenip pratik değeri ölçülüyor.

İleri işçiler içinde yoğunlaşmak başta gelmek üzere, işçileri evlerinde, toplantılarında vb. propaganda yağmuruna tutmanın, bilinçlendirme çalışması yapmanın, kaynaşma ve eylem anında, iş çıkışlarında, servislerde ajitatörlerin boy gösterip ateşli konuşmalar yapmasının tam zamanıdır.

İktisadi talepler ve bu talepler için mücadeleyi yadsıyamayız. Tersine isteklendirici de olacağız. Nedir ki bununla yetinemeyiz, kendimizi bununla sınırlayamayız. İşçilere bu sorunların kapitalizmin ürünü sonuçlar olduğunu, sadece sonuçlarıyla değil, kapitalizmin temellerine ve bu sistemin yaşamasını sağlayan sermaye rejimine yönelmesi, onu ortadan kaldırması gerektiğini anlatmak ve kavratmak gerekiyor.

Ancak, öncelikle ileri işçiler içinde yankı bulacak bu yönlü bir propaganda ile işçileri politikleştirebilir ve yine öncelikle ileri işçilerle ifade edilebilecek tarzda onları sosyalizme kazanıp politik bir işçi hareketinin yaratılmasının yolunu açabiliriz.

İşçi hareketinin kendiliğindenlikten kaynaklanan darlığının kırılması, politik bir işçi hareketinin yaratılması böylesi bir çabaya bağlıdır.

İşte genel greve bu perspektifle yaklaşmak, deyim uygunsa genel grevi bu perspektifin ifade ettiği şeylerin içerildiği bir eylemlilik olarak düşünmek gerekiyor. Yalın bir anlatımla; genel grev diğer şeylerin yanısıra işçi hareketinin politikleştirilmesine de hizmet eden, rejime karşı politik bir eylem olarak örgütlenmeye çalışılmalıdır.

Somut ifade edersek; genel grevin taleplerinin saptanmasında aktif rol almalı, onun iktisadi ağırlıklı taleplerle sınırlılığını kırıp ona; tüm çalışanların grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı;

söz, basın, toplantı, gösteri ve yürüyüş, örgütlenme özgürlüğü; tüm siyasal tutuklulara derhal özgürlük verilmesi; Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının kesin olarak tanınması vb. türden siyasal talepleri de içeren bir nitelik kazandırmalıyız.

Buradan giderek işçilerin genel grevi ile memur statüsündeki ücretlilerin, çalışanların "İşçi memur elele genel greve" şiarında somutlaşan eylemliliğinin bağını kurmalı, genel grevi "tüm çalışanların genel grevi"ne büyütmeyi hedeflemeliyiz.

Genel grevin örgütlenmesi ve rejime karşı politik bir eylem olarak geliştirilmesind, sınıf içindeki güç ve olanakları başta gelmek üzere, devrimci ve sosyalist güçlerin savaş birliğinin kurulması şarttır. Bu nedenle devrimcilerin ve sosyalistlerin tüm güç, olanak ve çabalarını birleştirmeleri önem taşımıktadır. Genel grevin devrimci şiarların egemen olduğu bir eylemlilik olarak geliştirilmesi için çaba sarfedilmelidir.

Dahası var. Grevin yürütülmesi ve yönetilmesi işçi ya da işyeri komiteleri, işçi temsilcileri kurulu, sendikalar platformu vb. örgütlenmelere bırakılamaz, onlara havale edilemez. Bu örgütlenmeler ancak belirli görevleri yerine getiren araçlar olarak düşünülebilir. Ama bugün, esas yapılması gereken grev komiteleri gibi mücadele örgütleri kurmaktır. Diğer örgütlenmeler ancak grev komitelerinin işlevselliğini gösteren örgütlenmelere dönüştürülmesi halinde yararlı olabilirler. Başka da anlamlar ve görevler yüklenmemelidir.

Kuşkusuz, grev komitelerinin oluşturulmasında devrimci güçler aktif rol oynamalı, güçleriyle bu komitelerde temsil olunmayı hedeflemeli ve zorlamalıdırlar. Genel grevin diğer şiarlar etrafında biçimlenip yönetilmesinde bunun hayati önemi vardır.

Son olarak; rejime karşı gelişecek bir politik grev elbetteki her şeyin çözüm aracı olmayacaktır. Ama kesinlikle az çok doyurucu kazanımların elde edilmesini sağlayacak, daha önemlisi sınıfın özgürlük ve sosyalizm için mücadeleye çekilmesinde muazzam bir rol oynayacaktır.

O halde;

-Bir işçi kurultayı toplamak,

-Bu kurultay aracılığıyla genel grev kararı alınmasını sağlamak,

- İşçileri grev komitelerinde örgütlemek,

-ve devrimcilerin ve sosyalistlerin savaş birliğini kurmak için ileri!...

Sonsöz yerine

Unutulmamalı ki, herşey burada ifade edildiği ve arzulandığı gibi düz bir çizgi izlemeyecektir. Zira yaşam ve yığın hareketinin mantığı son derece karmaşıktır, sürekli bir devinim içindedir. Bu nedenle de çoğu kez bizim plan ve metinlerimizi boşa çıkarmaya açıktır.

Sözgelimi, patlaması büyük olasılık olan rejime karşı bir genel grevin nereye doğru genişleyeceği, hangi sınırda duracağı salt bizim irademizle belirlenecek bir şey değildir. Kendi içinde gelişip rejimle sert bir çatışmaya dönüşmesi de bir olasılıktır. Bir devrim ülkesi olan ve devrimci mayalanmanın somut olarak yaşandığı günümüz koşullarında, grev giderek yeni boyutlar kazanabilir. İşçi sınıfı, devrimci-demokrasi ve Kürt ulusal hareketinin savaş birliği gibi daha ileri bir aşamaya çıkabilir. Burjuvazinin böyle bir eyleme karşı sertleşip şiddete başvurması olasılığı da güçlüdür. Bu durumda işçi sınıfı şiddet öğesi ile tanışacak ve bunu yaşamak zorunda kalacaktır, vb.

Bu nedenle şimdiden her duruma göre hazırlıklı olmak, diğer şeylerin yanısıra sınıfı bu konularda da eğitip bir kıyıma karşı hazırlamak, deyim uygunsa, şiddet unsurunu da teçhizatlandırmak yanlış olmayacaktır. Bunlar düşünülmelidir.

*

Küçük-burjuva devrimciliğini her alanda aşabilmek

S. Engin

70'li yıllar boyunca sürekli bir gelişim çizgisi izleyen Türkiye devrimci hareketi, son on yılı aşma çabası içinde olduğu çok yönlü ve derin bir bunalımın eşliğinde yaşadı. Burjuvazinin azgınlaşan saldırıları sonucu yüzyüze kalınan tıkanmanın on yıl boyunca sürebilen bunalıma dönüşmesi, devrimci hareketin küçük-burjuva sınıf karakterinden ötürüydü. Yüzyüze kalman yenilgi ve yıkıntı, devrimin temel sorunlarında bilimsel bir kavrayışa sahip ve işçi sınıfı zemininde gelişen bir hareketin kısmi zaaflarından ötürü olsaydı, onları aşmak bu denli ağır ve sancılı olmaz, yenilgi, olumlu nesnel koşullara rağmen on yıl boyunca süren çok yönlü bir bunalıma dönüşmezdi. Ne var ki özellikle yüzyılımızın ikinci yarısı boyunca evrensel düzeyde etkili olabilmiş halkçı teorilerin ve devrim anlayışlarının etkisindeki devrimci hareket, 60'lı ve 70'li yıllar boyunca politik bir aktivite gösteren küçük-burjuva sınıf zemininde şekillenerek politik bir güce dönüşebilmişti. Yıllarca kendisine toplumsal temel olan kimliğinin oluşmasında belirleyici bir rol oynayan küçük-burjuva ara sınıfların mücadelesi burjuvazinin zoruyla bastırılınca, toplumsal bir zeminden yoksun kalan devrimci hareketin dayandığı bu sınıf temeli ve ortamından kaynaklanan kaçınılmaz bunalımı dışa vurdu. Kendiliğinden mücadelesi ile '80'lerin ikinci yarısında önplana çıkan işçi sınıfı, boşlukta kalan ve toplumsal dayanak arayışı içinde olan devrimci hareket için yeni bir çekim alanı oldu.

Küçük-burjuva devrimci hareketin son yıllarda gözlenen sınıfa ilgisi, ideolojik bir yenilenmeye dayanan ve sınıfın tarihsel rolünü gerçekten kavrayan bilinçli bir yönelim değil, toplumsal bir dayanak ihtiyacından kaynaklanan kendiliğinden bir yönelimdir. Devrimci demokrasinin işçi sınıfıyla bu kendiliğinden ve mekanik buluşmasının sınıflar mücadelesine etkisi iki yönlü olacaktır. Birincisi, küçük-burjuvaziye özgü önyargıların, darkafalılığın, geri devrim ve mücadele anlayış ve alışkanlıklarının sınıf hareketine taşınması. Küçük-burjuva sosyalizmi, sınıf hareketi üzerinde etkili olduğu ölçüde, sınıfın bağımsız politik bir kimlikle kendi iktidarı uğruna mücadelesini dizginleyecek, öznel koşullarına kavuştuğunda kapitalizmi tasfiye edebilecek kapasitedeki toplumsal gücü kapitalizmin sınırları içinde cereyan eden kısır ve verimsiz çekişmeler içinde heba olacaktır. Toplumsal devrim için fevkalade elverişli alan olan toplumsal dinamik, olsa olsa burjuva demokrasisini hedefleyen radikal devrimci bir güce indirgenebilecektir.

İkinci etkileşim, tersten ve olumlu yönüyle yaşanacaktır. Sınıfın devrimci hareketinin baskısıyla ayrışarak proleter sosyalizmini besleyen yeni güçler çıkaracak olan devrimci demokrasi, genel olarak da proleter sosyalizmine özgü kimi çizgileri daha belirgin olarak yansıtan bir biçime bürünebilecektir. Örneğin, kapitalist bir ülkede, kapitalizmin tekelci ve komprador olanına karşı "milli" ve "demokratik" olanını; burjuva diktatörlüğünün faşist biçimine karşı "demokratik" biçimini temel programatik hedefleri olarak tespit eden küçük-burjuva devrimci önderlerin, daha şimdiden utangaç bir biçimde proleter sosyalizminin temel şiarlarını benimsiyor görünmeleri; ya da körüklenen onca düşmanlığa rağmen devrimci demokrasinin saflarında toplumsal devrim programına duyulan yaygın ilgi ve sempati bu etkileşimin ilk göstergeleridir.

İki yönlü işleyen bu karşılıklı etkileşimin hangi düzeyde gerçekleşeceğinde komünistlerin güç ve kapasiteleri belirleyici önem taşıyor.

Küçük-burjuva devrimciliğiyle farklılığımız, soyutlamada belirli bir yer ve zamanda devrim kavramına farklı içerikle yaklaşmakla sınırlı kalmamalıdır. Farklılık sınıflar mücadelesinin bütün alanlarında ve her adımda gerçek yaşamda somut olarak belirgin bir biçimde hissedilebilmelidir. Programatik ve taktik sorunlardaki ayrım örgüt içi yaşamdan kitle çalışmasına, pratik politikadan eylem çizgisine, polis ve mahkemelerdeki tutumdan kendi güçlü ve zayıf yanlarımın yaklaşıma değin yaşamın bütün alanlarında somut olarak yaşanabilmelidir.

Biliyoruz ki, ileri fikirlerin sınıflar mücadelesindeki hükmü, onları temsil edecek insan unsurunun varlığı ölçüsünde sözkonusu olabilir. Fikirler, gerçek yaşamdaki tutum ve davranışları ve teoriye hakimiyetleriyle onları temsil gücüne sahip kadrolarla maddi güce dönüşebilir.

Devrimci demokrasiden kopuşu henüz yeni olan marksist-leninist bir hareketin mensupları olarak sınıfın devrimcisi olmak iddiasına sahibiz. Bu iddiayı herhangi bir ülkede değil, yirmi yılı aşkın bir süredir küçük-burjuva devrimciliğinin hüküm sürdüğü bir ülkede ileri sürüyoruz ve bir çoğumuz onunla ortak bir geçmişe sahibiz. Ondan gerçek bir pratik kopuşun teorik anlayış düzeyinde gerçekleştiği kadar kolay olamayacağının bilinciyle davranmalıyız.

Dahası biz komünistler hep ufuğa koşan maratoncular olmak durumundayız. Her varılan ufuk, yeni ve daha geniş bir ufkun hedef edinilmesidir de. Enginleri fethetme ruhuna sahip olunmadan tarihsel yolda dur durak bilmeksizin sonuna kadar koşmak olası değildir. Koşumuz komünist bir dünyaya kadardır. Ona varmadıkça hep doyumsuz olacağız. Attığımız adımlar ne denli önemli olursa olsun, doyum ve yeterlilik duygusunun dizginleyen ve atalete sürükleyen etkisinden korunmak zorundayız. Bunun için, bugünümüzü geride bıraktığımız durumumuzla değil, bugünden daha ideal olacak olan yarınımızla kıyaslamalı, geriye değil hep ileriye bakmalıyız. Söz buraya gelmişken hala bizi ilerlemekten alıkoyan küçük-burjuva devrimciliğinin hayli yaygın kimi özelliklerini gerçek komünist bir kişilikle kıyaslama gereğini duyuyorum.

Gerçek bir komünistle bir küçük-burjuva devrimcisinin devrime adanmış bir yaşama yükledikleri anlam esasta derin farklılıklar taşır. Küçük-burjuva devrimcisi kendi yaşamını insanlığa sunulmuş olağanüstü bir fedakarlık olarak görür ve bu fedakarlığın şöyle veya böyle mükafatlandırılması gerektiğini düşünür. Bundan ötürü fedakarlıkta bulunduğu insanları kendisine borçlu addederek, onlardan koşulsuz bir itaat ve sadakat bekler. Herşey bir yana, hiç değilse yıllar yılı sürecek bir övgü ve beğeniyle ölümsüzleştirilmeyi mutlak hakkı olarak görür ve bunu kendisinden "esirgeyen" herkesi nankör ve inkarcı olarak niteler.

Küçük-burjuva devrimcisi kendine hayran ve kibirlidir. Reklam, gösteriş ve sansasyona düşkünlük, hep dışındakilerde kendine hayranlık uyandırma güdüsünden kaynaklanır. Kişiliğe sinmiş bulunan bu güdü gizliden gizliye tüm davranışlarını biçimlendirir. Öyle ki; bu tutumunu, "devrim benim eylemimden ibarettir, devrim de dahil herşey benim ve örgütüm içindir, bensiz devrim bir hiçtir" diyecek kadar saçmalama derekesine vardırır.

Yaygın bir kanı olarak küçük-burjuva da olsa devrimcinin bireysel çıkar gütmediği sanılır. Oysa görüyoruz ki, küçük-burjuva devrimcisi manevi biçimler altında da olsa bireysel ya da grupçu çıkarı sınıfın devrimci çıkarları da dahil herşeyin üstünde tutabiliyor.

Oysa ki gerçek bir komünistin, kendi bireysel yaşamı başkalarına adanmış, şöyle veya böyle ödüllendirilmesi gereken bir fedakarlık değil, kendi kişiliğiyle özdeşleştirdiği, maddi yaşamından ayrı olarak düşünemeyeceği idealinin gerçekleşmesidir. Onun yaşamı, bilince çıkardığı zorunluluğun iradesiyle özdeşleşip cisimleşmesidir. Bununiçindirki komünist herhangi bir karşılık ve ödül kaygısı duymaksızın sürdürür kavgasını. Tek, soylu ve büyük kaygısı sınıfın devrimci hareketinin komünizm yönünde ilerlemesidir, bu aynı zamanda tek ve büyük ödülüdür de. Bunun içindir ki kavgasında koşulsuz, pazarlıksız ve hesapsızdır. Bencillik onda tiksinti uyandırır. Herşey kendisi ve grubu için değil, kendisi ve grubu da dahil herşey komünizm davasının taşıyıcısı olan sınıfın devrimci eylemi içindir. Bu nitelik komünistin bütün davranışlarında yansır. Küçük-burjuva devrimcisinin aksine ilkelerinde uzlaşmazlığı, çiğ, sekter ve itici olmayan düzeyli bir davranışla ustaca birleştirir. İdeolojik mücadelesini, dışındaki devrimci güçlerle birlikte davranma çabasıyla birlikte sürdürür. Onurlu ve kişilikli, ama kibirsiz ve mütevazidir. Rekabet, gösteriş ve sansasyona tenezzül etmez. Kendine ve örgütüne güvenir, ama devrimi de kendinden ibaret görmez, kendi dışındaki değerleri yerli yerine koyarak önemser. Değerli olana değer vermeyenin kendi değersizliğini anlattığını bilir.

Küçük-burjuva devrimcisi örgütte yerine göre hem buyurucu bürokrattır, hem de iman eden "mezhep üyesi mürit" gibidir.

Buyuruculuk altla, kölece boyun eğiş üstle ilişkilerinde yaşanır. Yetkiye büyük gereksinim duyar, çünkü gücünü yetkiden alır. Yetkili olmak

herşey, yetkisizlik hiç bir şeyder. Onun içindir ki sürüp giden mücadelenin doğal seyri içinde görev ve sorumlulukların, bu çerçevede yetkilerin kendisini bulacağına inanmak yerine kendisi yetkileri aramaya çıkar, onlara ulaşmak için can atar, gözdiktiği yetki tehlikeye girince, kendine ve örgüte olan güveni sarsılır, umutsuzluğa kapılır, umutsuzluk yoğunlaştığında duruma göre örgütsel anarşi ya da örgütten kaçış olarak yaşanır.

Oysa ki gerçek bir komünistin görevi idealinden doğan sorumluluğudur. Harekete geçmek için bir yerlerden nida gelmesini beklemez. Her şart altında şöyle ya da böyle bir şeyler yapılabileceğini bilir. Bulunduğu ortam üzerine düşünür, tahlil eder, durumu somutunda kavrar, güç ve olanaklarını tartarak harekete geçer. Örgütsüzlük doğasına aykırı olduğundan örgütsüz bir yaşam düşünemez. Bunun içindir ki örgütü, idealini gerçekleştirmenin, aynı anlamda, yaşamının önkoşulu sayar. İradesini katacağı bir örgüt yoksa onu örgütlemeye koyulur.

Komünist yetkiye, güç ve enerjinin en verimli tazda değerlendirilmesinin gereği olarak, bireyin yetenek ve kapasitesine uygun alanda seferber edilmesini karşılayan bir kavram olmaktan öte bir anlam yüklemez. Gücü ve etkinliğini belirleyen yetkileri değil, yetkilerden bağımsız olarak kendi nesnel durumudur. Dolayısıyla gücünü yetkilerinden değil, tarihsel gelişmenin yasalarının bilgisine sahip olmaktan, militan karakteri ve enerjisinden, eyleminin verimliliğinden alır. Yetkisizlik hiç bir şekilde onun bu gücünün hükmünü ortadan kaldırmaz. Gerçekte olmayan bir gücün yetkiyle kazanılmayacağına da inanır.

Bunun içindir ki komünist bütün güç ve enerjisiyle sorumluluğunu yerine getirirken yetki kendiliğinden onunla buluşur.

Küçük-burjuva devrimcisinde liberalizm ile sekterizm iç içe yaşanır. Hangisinin ağır basacağını belirleyen kendine karşı takınılan tutumdur. Yoldaşlarıyla ilişkilerinin seyrini belirleyen, ortak ilke ve değerlere uygun verimli bir çalışmanın yürütülüp yürütülemediğinden çok kendine karşı takınılan tutumdur. Kendine kölece boyun eğildiği sürece zaaflara karşı hoşgörülü ve uzlaşıcı, eleştirel bir tutumla karşılaştığında sekter ve tahammülsüz olur. Demokratik merkeziyetçilik ilkesini örgütteki yerine göre keyfince yorumlayıp uygular. İlkeleri başkasına, liberalizmi kendisine uygular.

Küçük-burjuva devrimciliğinin fikir yaşamı da burjuvazinin sömürücü kesimleriyle ortak özellikler arzeder. Teoriye kuvvete dönüştürmek üzere gereksinim duyan ve çalışmasının hazzını teorinin mücadeleyi ilerleten bir güç olarak işlev gördüğü yerde duyan komünistin aksine, küçük-burjuva devrimcisinin teoriyle ilgisi genellikle zihin cimnastiği ve devrimci sınıfın entel duygularını tatmin etmek içindir. Teorinin mücadelesini ilerleten bir kuvvete dönüşüp dönüşmediği ikincil bir sorundur onun için.

Yeteneklerinin durumuna göre, ya düşünsel üretkenliği bencilce bir duyguyla tekelinde tutar, ya da kendi dışında üretilmiş bulunana körü körüne tapınır.

Entellektüel alandaki üstünlük, bu yönüyle geri olan emekçi yığınlar ve savaşçı militanlara karşı, toplumsal emeğin bir ürünü değil de "tanrının" kendine özel bir armağanıymış gibi keyfince kullanılır. Hareket halindeki güçlerin ve militan savaşçıların olanaklı olan en geniş kesimi düşünsel yaşama çekmek, fikirlerin oluşum sürecine katmak, fikirleri onlarla dialog içinde oluşturmanın yol ve yöntemlerini geliştirmek yerine, onların dıştalanınasına özel bir önem verilir. Fikirlerin oluşum süreci büyük çoğunluktan bir sır gibi gizlenerek kapalı kapılar arkasında işler. Oluşan fikirler tatbik edilmek üzere savaşçılara iletilirken, olası bir muhalif düşünceye önceden ket vurmak yada fikrin tatbik ediciler üzerindeki etkisini güçlendirmek için bireyin ürünü, örgüt iradesini temsil eden isme sığınılarak resmi talimat olarak sunulur. Egemen burjuvazinin geniş emekçi yığınlarını fikir yaşamından uzak tutması durumu, emekçilerin kurtuluş mücadelesi vermek üzere katıldıkları küçük-burjuva örgütlerde de sürüp gider. Sözümona bu örgütler, toplumsal emeğin üretkenliğini en üst düzeyde geliştirmeyi hedefleyen komünizm adına kurulmuştur ve emeği en yüce değer olarak kabul eder.

Kapitalist dünyada emekçilerin ezici çoğunluğu için zaten var olan zihin tembelliği ve düşünsel yaşama yabancılaşma, küçük-burjuva örgüt ortamında giderek pekişir. Kendi başına bir çıkış yolu bulamayan militanların ezici çoğunluğu için bir tek yol kalmıştır. Bizzat kendisinin kendine yönelik propagandasıyla geri kesim için "tanrı" katında sayılan "bilge önderlerin" ortak iradenin imzasını taşıyan fikirlerini körü körüne benimsemek ve tatbik etmek için özveriyle çabalamak.

Ne var ki iman gücü, başarı için yetmiyor ve sonuç çoğunlukla ricat oluyor. Devrimcilerin hüsranında önemli payı olan, istisnai ve mevzii olmayıp, devrimci hareketin geneli için yıllar yılı geçerliliğini koruyan bu durum, hala da büyük ölçüde yaşanıyor.

Halkçı devrimcilikten kesin ve radikal bir leninist kopuş olan EKİM Hareketi, başından beri küçük-burjuva devrimciliğine özgü tüm bu hastalıklardan arınmak için samimi ve ısrarlı bir çaba içinde oldu. Düşünsel yaşamı hareketin önderlik görevini üstlenen bir grubun tekelinde tutan geleneği yıkarak, bu alanı harekete katılan ve iddiası olan her devrimciye açtı. Engels'in, " *İşçi hareketi, varolan toplumun en sert biçimde eleştirilmesine dayanır, eleştiri onun yaşam öğesidir. Böyle olunca kendi kendisini eleştiriden nasıl kaçabilir, tartışmayı nasıl önlemek isteyebilir? başkasından kendimiz için söz özgürlüğünü, yalnızca bunu kendi saflarımızda ortadan kaldırmak için mi istiyoruz?*" sözleriyle ifade ettiği anlayışına uygun davranmakta özenli ve ısrarlı oldu. Hareketin pratik örgütsel faaliyetindeki yerine ve konumuna bakmaksızın, sosyalist işçi hareketinin temel teorik-taktik ilkelerine bağlı olan her devrimcinin eleştirilerine, düşünsel alandaki güç ve çabasına değer verdi. Zaaflarından korkmaksızın devrimcileri yüreklendiren ve teşvik eden bir tutum içinde oldu. Bu doğrultuda bir kürsü olarak kullanılan Hareketin Merkez Yayın Organı *(Ekim)*, politik-örgütsel faaliyetine katılan tüm militanlarla sürekli bir dialog içinde oldu, onların sosyalizm mücadelesine dar pratikçiler yada yaygın olarak kullanılan deyimiyle "mezhep üyeleri" olarak değil, sınıfın devrimci hareketinin sorunlarına kendi devrimci faaliyetinin öz sorunları olarak yaklaşan, duyarlı, bağımsız düşünen ve fikir yürütebilen, öneren, mevcut olana eleştirici yaklaşabilen, ve desteğini bilinçli sunabilen kişilik sahibi savaşçılar olarak katılmalarını önemsedi. Hareketin ideolojik kavrayışı ve politik görüşleriyle aynı doğrultuyu taşımakla beraber farklı bir bakış ve özgünlükte kaleme alınmış yazıları yayınlamakla kalmayıp; hareketin genelinde benimsenen bir görüşe yönelik tekil eleştirilere de geldiği kadarıyla yer verdi. Bu tutumunu saflarında içtenlikle mücadele eden devrimcilerin düşüncelerine saygılı olmanın, yanısıra da kendine olan güvenin, düşünsel canlılık ve zenginliğin ifadesi olarak algılamak gerekiyor.

Hareketin saflarında mücadele eden devrimcilerin yeteneklerinin, düşünsel güç ve enerjisinin sosyalizm davasının çıkarları doğrultusunda azami ölçüde seferber edilmesine yönelik bu uygulama, teori, politika ve örgüt ilişkisi sorununda yozlaştırılan bolşevik geleneğe dönüşü anlatıyor. Henüz yeni olmasına karşın, daha şimdiden devrimci işçi hareketi açısından sevindirici kazanımları olmuştur. Okuma yazma oranı % 80'in üzerinde olan işçi sınıfımızın ileri kesimlerinin, düşünsel sorunları irdeleyebilecek asgari bir eğitim düzeyine sahip oluşu, bu geleneğin her zamankinden çok daha yaygın ve düzeyli olarak uygulanabilmesini nesnel açıdan olanaklı kılıyor.

Bilimsel sosyalizm ile sınıf hareketinin hala özlemimiz olan birliği açısından hayati önem taşıyan sözkonusu uygulamanın yaygın ve yetkin bir düzeye çıkarılması her devrimci militanın dolaysız görevleri arasındadır.

Bir kez daha belirtmek gerekiyor. Arınmak ve yenilenmek; gerçek bir devrimci olarak düşünmek, çalışmak ve yaşamak sözkonusu olduğunda, her devrimci herkesden önce kendinden sorumludur, kendiyle ilgili olmak durumundadır.

H. Fırat

Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm

EKİM Yayınları

"Sesli düşünceler"-II

Devrimci harekette sosyalist eğilimler

Bir önceki mektubumda devrimci hareketimizin, düşünsel ve pratik açılardan bugünkü durumuna ilişkin değerlendirmeler yapmış, yaşadığı iç evrime işaret ederek, gelecek açısından iyimser olmamız gerektiğini belirtmiştim. İyimserliğimin ve beklentilerimin boş bir hayal ürünü olmadığının, yaşanan ve yaşanacak olan bir nesnelliği ifade ettiğinin anlaşılmasını istiyorum. Bu nedenle de, bu aynı konuda (tekrarları göze alarak) yeniden bazı vurgular yapmayı gereksiniyorum. Eksiklikler vardı, tamamlamak istiyorum.

Devrimi ve sosyalizmi bütünüyle gündeminden çıkaranların iddialarının aksine, dünyamız yeni bir devrimler dönemine girmiştir. Yaşanan tahribata ve tarihsel gerilemeye rağmen sosyalizm yeniden sökün edecektir. Bunu söylemekle sadece tarihsel iyimserliğimizi dile getirmiş olmuyorum. Tersine devrim ve sosyalizm isteği nesneldir.

Bu aynı durum Türkiye için çok daha geçerlidir. Türkiye bir devrim ülkesidir. Ve Türkiye'nin iktisadi-toplumsal ve siyasal koşulları son otuz yıldır, hep ve hızla devrimci çözümler dayatıyor. Onar yıllık aralarla yaşanan kesintilere rağmen, Türkiye'nin karşı-devrimle devrimci durumlar arasındaki gidiş-gelişi de bunu anlatıyor. Devrim isteği bastırılamıyor. Ve Türkiye'nin devrimcileri ve sosyalistleri sözkonusu nesnellikle beslenerek, yürüyüşlerini sürdürüyorlar.

Peki ama, hangi yöne doğru? Şimdi buna değiniyorum.

Türkiye'nin son otuz yıllık sosyo-ekonomik ve sosyo-politik gelişmelerinin doğrudan bir ürünü ve ifadesi olan bir devrimci hareketimiz var... Temel bir vurgumuzdur; sosyalist bir sınıf hareketinden yoksunluğun yaşandığı Türkiye'de, bugüne kadar, devrimi ve sosyalizmi hep bu hareket temsil etti. İçinde değer verilmesi, önemsenmesi, kendisini ifade etmesi için yardım edilip, birleşilmesi gereken sosyalist bir potansiyel var. Bunu hiç ama hiç unutmamalıyız.

Unutmamalıyız, zira sözkonusu bu potansiyeli en küçük bir küçümseme, hele hele sabırsızlığın, tahlil gücünden yoksunluğun ve kendine tam bir sevdalılığın ifadesi bir yaklaşımla bu potansiyele inançsızlık parti ve sosyalizm davasına çok büyük zararlar verir. Dahası, konuya ilişkin temel vurgumuzdan uzaklaşmayı ve -ısrar edilmesi halinde- giderek bu vurguya yabancılaşmayı doğurur. Buna izin veremeyiz.

Türkiye, iktisadi-toplumsal ve siyasal, her alanda sermayenin açık ve çıplak egemenliğinin yaşandığı modern bir ülkedir. Elde edilen hareket de, ne Rus narodnik hareketidir, ve de Çin örneğindeki gibi tipik bir köylü hareketidir. Tüm halkçı söylemlerine rağmen daha modern bir harekettir, çok büyük ölçüde şehir kökenlidir.

Eklemek gerekiyor. Türkiye'nin iktisadi-toplumsal ve siyasal gerçekleri ve gelişmeleri, Türkiye'nin geriliğini ifade eden ilişkilere tutunmayı, bu ilişkiler üzerine oturtulan düşünsel dünyaların (eşdeyişle geri teori ve siyasal stratejilerin) yaşamasını her geçen gün biraz daha olanaksız hale getiriyor. Bu ise, bu hareketi, kendiliğinden ve kaçınılmaz bir biçimde modern ilişkilerin çekim alanına sürüklüyor, modern düşünmeye zorluyor. İlerletiyor.

Sosyalizm konusundaki halkçı önyargılarına rağmen, devrimci hareketin, ortaya çıkışından itibaren, yönü hep sosyalizme doğru olmuştur diyebiliriz. Çok daha açık bir söyleyişle, bu hareket komünizan bir harekettir. Ve bu konuda içtenliklidir.

Nesnel temeli var.

Teori ve programı ile, sosyal-sınıf temelli ile bu hareket, genel anlamda bir küçük-burjuva devrimci harekettir. Ancak bunu söylemek tam açıklayıcı olmuyor. Zira orta yerde gözden kaçırılmaması gereken bir özgünlük de var. Bu hareket, kelimenin gerçek anlamıyla sosyal-sınıf temeline tam olarak oturmamıştır, tam bir birleşmeyi sağlayamamıştır. (Böylesi bir duruma nispeten '75-80 dönemi arasında DY yaklaşmıştı.) Bu hareketi eninde sonunda belirleyenin ve iç evriminde her şeye karşın tayin edici olanın küçük-burjuvazinin gerici özlemleri olmayışının nedeni de budur bence. Evet, devrimci hareket tüm tutuculuğuna ve hatta liberal savrulmalara da sahne olmasına rağmen, karşımıza tipik küçük-burjuva özlemlerle çıkmıyor. Sınıfıyla birleşmiş, onun geriye dönük özlemlerini kararlıca savunan bir küçük-burjuva hareket değil, olamıyor. Bu yanı da var, ama zayıf kalıyor. Neden? Çünkü bu hareket, hala

ve bugünkü haliyle, Marksizmden kuvvetle etkilenen aydınlarla küçük-burjuvazinin işçi sınıfına en yakın emekçi kesimlerinin -marjinal düzeyde de olsa- bir birliğini ifade ediyor. Dahası da, iktisadi ve toplumsal koşullar sözkonusu bu emekçi katmaları hızla işçi sınıfına daha çok yaklaştırıyor, hatta öğüterek düpedüz işçileştiriyor.

Günümüzden sözediyoruz; orta yerde küçük-burjuva bir sosyal hareketlilik yok. Koşullar buna elvermiyor. Yaşanan çok büyük ölçüde işçi sınıfı temelli bir sosyal hareketliliktir. İşleyen, devrimimizin temel dinamiği olan işçi dinamiğidir. Kendisini netlikle ortaya koyuyor. Henüz sosyalist anlamda biçimlenmemesine rağmen, hemen herkesi kendisiyle ilgilendirmeye, hem düşünsel ve hem de pratik bakımdan kendisini hesaba katmaya zorluyor. Kendine çekiyor.

İşte bu durum, geri ilişkilere ve bundan elde edilen geri teorilere tutunmasının zorlaştığı Türkiye koşullarında, üstelik uluslararası düşünsel kaynaklarının kurumaya yüztuttuğu, tersine hem uluslararası ve hem de ulusal planda sosyalizm isteği ve vurgusunun arttığı koşullarda, Türkiye'nin devrimcilerini (ve devrimci hareketini) işçi sınıfına yöneltiyor.

Türkiyeli devrimciler ve devrimci hareket artan bir şekilde işçi sınıfına yöneliyor. İşçi sınıfı içinde çalışmak hemen herkes için pratik bir zorunluluk oluyor. Bugün bu yaşanıyor.

Kuşkusuz ki halkçı söylemleriyle işçi sınıfına gidiyorlar. Halkçı perspektifi taşıyorlar. Ama bu tutmuyor. Zorlaşıyor. İşçi dinamiği ve onun gerçek ve yakıcı ihtiyaçları bugüne dek küçük-burjuva devrimciliği biçiminde yaşanan devrimciliği kabul etmiyor. Onu çok kısır ve yetersiz buluyor, onu aşındırıyor, bozuyor, kararsızlaştırıp yeni bir arayışa itiyor. Gelinen yerden ve içinde hareket edilen zeminde devrimciliğin proleter sosyalist bir devrimcilik olarak yaşanması gerektiğini dayatıp "öğretiyor". İşleyen işçi dinamiği içinde tutunmaya çalışan küçük-burjuva devrimciliği ile proleter devrimcilik çatışıyor.

Süreç, devrimci hareketin kendisini yenileme ve aşma ihtiyacının giderek yakıcı hale gelmesi, teori ve programını niyetinden bağımsız olarak çok büyük ölçüde işçi sınıfı ve sosyalizme göre kurmasına doğrudur. Süreç, devrimci hareketin bilinen devrimciliğinin yetersizliğini anlayıp, bir proleter-sosyalist devrimcilik halinde kendisini ifade etmesi yönündedir. Neden?

Çünkü devrim, işçi sınıfı ile ilişkilendirildiği, işçi sınıfının işi haline getirilmeye çalışıldığı sürece ve çalışıldığı ölçüde, hele de sözkonusu olan modern burjuva bir ülke ise, işçi sınıfı devrimciliğinin ve sosyalizmin kendisini üretmesi bir anlamda kaçınılmazdır. Ve öyle oluyor.

Elbette bu bütünlüklü bir biçimde yaşanmıyor. "Bütünüyle dönüşme" olmuyor. Devrimci harket unsurlarına ayrışıyor. Liberal, radikal-devrimci ve sosyalist öğeler her biri kendi yönünde ve kendi tarzında ayrışıp, kendilerini dışa vuruyorlar. Ve zaten 12 Eylül sonrasında devrimci hareketin bünyesinde yaşanan kaynaşma, hareketlilik, arayış ve ayrışma da hep bunu anlatıyor.

Biz, bu kaynaşma ve hareketlilik, arayış ve ayrışma sürecinde kendisini leninist bir tarzda ifade edip netleştiren bir parti ve sosyalizm hareketi değil miyiz? Ama biz bir "ilk"iz. "Biz"e eklenecekler var. Bu kesindir. "Bizim dışımızda, her grubun içinde, her birinde değişik düzeylerde -dağınık ve sistemsiz bir halde de olsa- sosyalist bir potansiyel var" dediğimize göre, o halde bunun, er ya da geç kendisini dışa vurup ifadelendireceğine de inanmak durumundayız. İyimser olmak gerekiyor. Beklemeyi bilmek gerekiyor.

Burada bir noktanın daha altını çizmek istiyorum. Devrimci harekette tutucu ve oportünizmde ayak direyen önderler ve önderlikler hep olmuştur. Oportünist bir günahı bir sistem halinde savunmak ve bunda adeta ayak diremek bu önderler ve önderliklerce erdem bile sayılmıştır. Bu durum şimdi de vardır. Nedir ki Türkiye devrimciliği ve devrimci hareketi için devrim ve sosyalizm için döğüşmek, ama içtenlikle dövüşmek hep nesnel bir istek olmuştur. Bastırılamamıştır. Bu günümüzde çok daha geçerlidir. Farkında olanlar için, devrim için döğüşmenin sosyalizm için (halkçı hareketin uzak geleceğin dövüşü olarak anladığı tarzda değil, bizim ifade ettiğimiz tarzda) dövüşmek olarak anlaşılması gereken koşullarımızda, sosyalizm arayışı çok daha yakıcı hale gelmiştir. Liberal savrulmalar olacaktır, geriye doğru çekilip tutuculaşmalar yaşanacaktır, ama akıntı partiye, devrime ve sosyalizme doğrudur. Engellenemeyecektir. Sosyalizm isteği oportünist önderleri aşmıştır. Onlara rağmen vardır ve var olacaktır.

Sözgelimi, bir çok grup, sosyalizme dönük küçük-burjuva demokratik önyargılarına rağmen, nesnel yaşamın ve diğer etkenlerin dayatması karşısında teori ve programını önemli ölçüde sosyalizme göre ayarlamak zorunda kalmıştır. "Yaşasın Devrim, Yaşasın Özgürlük ve Yaşasın Sosyalizm" şiarı onlar tarafından da atılıyor ve neredeyse temel şiarları haline geliyor. Bu olduk-

ça sevindiricidir ve bir önemli ilerlemedir. Sosyalist olma yönünde bir eğilime işaret oluyor. Önderliklerinin niyetlerinin hilafına (kuşkusuz tutucu unsurlarının) olmuştur bu. Engellenememiştir. (Kuşkusuz bu bir yanı ile sosyalizmin sulandırılması anlamına da geliyor. Ama bilinçli yapılmıyor bu.)

"Türkiye bir devrim toprağıdır", "Türkiye sosyalizme gebedir" diyoruz. Doğrudur. Bu, Türkiye'de, daha çok, devrimin ve sosyalizmin üretileceği demektir. Hareketin her şeye karşın devrimci bir rol oynaması, dahası sosyalizme doğru evrilmesinin nedeni de budur. Aslında, önyargıları, geri teori ve programlarıyla, soyut özlemleri ve kimi komünizan pratikleri ayrı ayrı yerlerde duruyorlar. Aramızda hep konuşurduk: "Türkiye'nin devrimcileri bu durumun farkında değil, bir yerde ve bir anlamda sosyalist olduklarının bilincinde bile değiller. Kendi kendilerini yadsıyorlar", diye. Bu gerçektir ve bizi, bu hareketin, içinde barındırdığı önemli bir potansiyeli sosyalizme vereceği iyimserliğine itiyor.

Unutmadan eklemeliyim, güçlerinin bir bölümünü sosyalizme verecek olanlar yalnızca bizim '71 devrimci hareketi kökenli akımlarla sınırlı değil. Önceki mektubumda değinmiştim. İnanılmaz gibi geliyor, ya da inanmayanlar bir hayli fazla, ama TKP-TİP cenahı da buna dahildir. Kuşkusuz TKP-TİP yeni bir sentezle devrim ve sosyalizmle tümüyle bağını kesti. Tümüyle düzen hareketi oldu. Nedir ki ondan kopup uzaklaşanlar var. Yeni kopmalar olacak. "Düzen mi, Devrim mi?" ve ardından "Nasıl bir devrim?" Soru bu, sorun bu temelde çıkıyor. Ayrışmalar oluyor. Türkiyeli devrimcilere "beşinci kol" mantığını bir yana bırakılması çağrısının yapmanın zamanı gelmiştir. "Beşinci kol" mantığından uzak durmalı ve bu cenahtan da sosyalizme devşirilecek kuvvetlerin çıkacağına inanmalıyız. Üstelik bu cenahtan kopup devrimci harekete dahil olanlar işçi sınıfıyla ilişkili, devrimi gündemlerine alıyorlar. Devrim ve sosyalizm üzerine yaptıkları vurgularla bazıları (somut örnek TK) bizimle paralel bir seyir izliyor. Yaklaşıp yakınlaşmamız, dahası kaynaşmamız olanak dahilinde.

Türkiye, devrimci ve zengin bir topraktır. Yıllardır yaşanan teori yoksulluğu, toprağın diplerinde ve üstünde yaşanan devrimci pratiklerle aşılıyor. Türkiye'nin devrimci pratiği, teorik düzeyi yükseltiyor. Giderek bilince çıkarıyor. İlk kez, sosyalizm bu denli yakıcı hale gelip bir pratik olarak yaşanmayı bekliyor. Partinin arandığı, bu denli yakıcı bir içtenlikle arandığı bir dönem olmadı. İşçi hareketi ile sosyalizmin buluşması çok uzak geleceğin sorunu değil artık. Türkiye'nin sosyalist anlamda entellektüel birikimi ile sınıfın birliğinin koşulları oluşuyor. Partiyi yakınlaştırıyor. Kısaca Türkiye'den bir devrim beklemek artık hakkımızdır. Bu şansı iyi kullanmalıyız.

Devrimci hareketin içinde barındırdığı ve bizim parti ve sosyalizmin potansiyelleri olarak görüp birleşmeyi beklediğimiz güçlerin, kendisini hemen dışa vurup ifade etmemesi kimi yoldaşlarımızın sabırsızlığına, dahası, "bir şey çıkmaz, hani nerde, çıkmıyor", yollu bu potansiyele inançsız eğilimler taşımasına yol açabilir, açabiliyor. Buna hakları yok. O sözünü ettikleri gelişmeler şimdi içten içe yaşanıyor ve muhtemeldir ki yakın bir gelecekte kendisini ifade de edecektir. Birden sökün edip gelmeleri beklenemez ve biz de beklemiyoruz. Zamanla ve bir sürece yayılarak olacağını söylemedik mi? Oluyor işte.

Her şeyden önce eleştiri yolu ağır basan değerlendirmeler yerine analiz yanı ağır basan (ve eleştiriyi ancak buna bağlı olarak yürüten) değerlendirmeleri tercih etmemiz gerektiğine karar vermeliyiz. Eleştiri yönü ağır basan metinlerin hem propaganda değeri zayıf oluyor ve hem de ters anlaşılmalara neden olabiliyor. Sözgelimi devrimci harekete ilişkin karamsarlığın ve içinde barındırdığı sosyalist potansiyele inançsızlığın bir kaynağı budur. Üstelik devrimci hareketin saflarında, geriliğin de etkisiyle tepki de yaratıyor.

İkincisi, hem tahlillerimiz ve hem de eleştirilerimiz (kuşkusuz bugünü önceleyen kaynaklarına değinmeliyiz ama) özü ve esası itibarı ile bugünün üstüne oturmalıdır bence. Devrimci hareket bugün düşünsel ve pratik bakımdan neredeydi? Ne tür ilerlemeler katetmiştir? Yönü neye doğrudur? "Niçin ve neden?"leriyle birlikte, bunlar açıklanmalıdır. Sık sık geçmişi ona hatırlatmak, geçmişte savunduğu çok daha geri düşünceleri eleştiriye tabi tutmak bir yerde gereksiz artık. Üstelik geri bir teoriyi, daha da geriden ele alıp eleştiri konusu yapmak bizi ilerletmez, onları da ilerletmiyor. Olsa olsa hasmı küçümsemeyi (niyetimizden bağımsız olarak) ve hatta aşağılamayı körükler. Ki bu, liberal sızıntılara bile yol açar. Bundan da kaçınmalıyız. Tahlili ve eleştiriyi en ileri noktadan başlatıp yürütmeliyiz.

Devrimci hareket bugünkü programı konusunda-görüntü ve söylediklerine rağmen- geçmişteki gibi kararlı değil. Bir arayış ve bir çıkışsızlığı yaşıyor. Türkiye'nin nesnel koşulları geçmişteki gibi popüler bir demokratik devrimciliğe uygun değil zira. Geçmişte sosyalist devrimden sözetmek, işçi sınıfından sözetmek nerdeyse korkulan bir şeydi. Bugün değil. Bugün herkes işçi sınıfından ve sosyalizmden sözediyor, sözeder hale geliyor. Sosyalizm vurgusu atılıyor. Zira söz sırası işçi sınıfına geçmiş bulunuyor. Bu, görülüyor.

Buna karşın demokratik devrimcilik gözden düşmüş bulunuyor. Ya da giderek gözden düşüyor. Bu kez ondan sözetmek korkulan (!) bir şey haline geliyor. Türkiye'nin hiç değilse bir kısım demokratik devrimcileri adeta demokratik devrimcilikten kurtulmak istiyorlar. Savundukları teori ve programlar onlar için adeta bir yük haline geliyor.

Her şeyi kendimizle başlatıp bitirmeden (ki bunu hiç bir zaman yapmadık), her şeyi kendimizde bloke etme gibi bir sekterliğe düşmeden bu durumu iyi değerlendirmeliyiz. Devrimci hareketi önemsemeli, sosyalist potansiyeline değer vermeli ve hatta yardım etmeli, cesaretlendirmeliyiz. "Ala, güzel. Cesaret, bir adım daha!" Bu olmalıdır tutumumuz.

Devrimci hareketin bağrındaki sosyalist eğilimleri besleyip hareketlendirecek, onları ikna edip kazanacak ve kendilerini ifade etmelerine yardımcı olacak olan nelerdir?

Teorimizi pratik bir teori haline getirmeliyiz. Onu uygulanan ve doğruluğu sınanıp denenebilen bir hale sokmalıyız. Bir diğer anlatımla, teorimiz pratik politikalar biçiminde seyreder hale gelmelidir. Sadece genel tez ve taktikler biçiminde değil, sınıfın günlük mücadelesiyle ete-kemiğe bürünen, sınıfa her aşamada yol gösteren bir hale sokulmalıdır. Küçük-burjuva devrimciliği ile farklılığı (bir işçi sınıfı devrimciliği halinde doğup gelişerek) ancak bu koşullarda sergilenebilir.

Bunları bugüne değin gerçekleştiremedik ya da çok gerilerdeyiz. Bunları başardığımızda, parti için çok daha fazla şey umabiliriz.

Saflarımızda farklı düşüncelere karşı tahammülsüz eğilimler

Ekim'de yayınlanan *Birlik Üzerine Düşünceler* başlıklı yazı (sayı:33, Haziran 1990) hakkında söyleyeceklerim olacak.

Öncelikle böylesi bir yazının *Ekim*'in sayfalarında yayınlanmasına sevindiğimi belirtmeliyim. Ve ardından, birlik konusunda bu yazıdan temel bir noktada farklı bir yazı yazan -ki bu konudaki tek yazımızdır- biri olarak, bunu senin yapmış anlamlı olduğunu söylemeliyim. Kendine özgüveni anlatıyor. Eşdeyişle senin şahsında *Ekim*'in kendine güveni demek oluyor. Bu önemli. "*Ekim* zaten bu konuda titizdir, bu tür şeyleri hiç yapmadığımız söylenemez", diyeceksin. Genel olarak, söyleyecek bir şeyim yok, bundan kuşku duymuyorum. Ne ki şu da bir gerçek; *Ekim*'in düşüncesinde değil, ama onu tam anlamıyla bilince çıkaramamış, ona nüfuz edememiş bizlerde hafif de olsa bir tutuculuk, bir tahammülsüzlük vardı, var. Belirleyici olmadı, olamıyor, ama var. Bunu kanıtlamak için uzun boylu tartışmaya girmiyorum burada. Ve sadece bir hatırlatma ile yetiniyorum.

(...)

Şimdi yazının nasıl karşılandığına, ne tür tepkilere hedef olduğuna ve bu tepkilerin neyi ifade ettiğine değinmek istiyorum.

Senin izlenimlerin nedir bilemiyorum, ama benimki iyi değil; yazıya dönük tepkiler -bir kaç istisna dışında- sağlıklı değildi. Konuştuğum yoldaşlar öyle kestirmeci yanıtlar veriyordu ki. Her şey bir yana, "fikri bir zenginliktir en azından, demek ki saflarımızda düşünen ve düşüncesini çekinmeden yazan insanlar var" bile demiyorlardı. Anlayacağın tipik bir tahammülsüzlük de vardı. Bu iyi bir duruma işaret olmadı benim için.

Bu yazının öngördüklerine katılırız ya da katılmayız bu ayrı bir tartışma gerektirir. Ama en azından, bu yazı saflarımızdaki fikri bir zenginliği, canlılığı ifade ediyor. İnsanlarımız düşünen insanlardır ve bu yazıyı yazan yoldaşımız da bunu ifade ediyor. Gerçek birer fikir ve dava adamı haline gelmemiz de ancak böylesi bir zenginliğin ve canlılığın var olduğu yerde olanaklıdır. Bu bakımdan da şaşılacak, tepki duyulacak bir şey yok, denebilmeliydi. Denmiyor, denemiyor. Hal böyle olunca tepkileri sağlıklı saymak mümkün görünmüyor. Zira tepkilerde fikir yok. Tersine fikr-i sabitlik var. Resmilik var. Doğrudan kendimizde bloke etme tutumu var. Sağlıksızlık ve tahammülsüzlük var. Bu yoldaşların sergilediği yaklaşımın egemen olduğu bir yerde -şükür ki EKİM böyle bir yer değil ve bu tür bir yaklaşımı yaşatmayacak bir içerik taşıyor- fikri üretim olmaz. Fikir adamı çıkmaz, cansızlık egemen olur.

Dava adamı olmak tesadüflere kalır, olsa olsa resmiler türer, mürit yetişir.Yoldaşlarımıza bunları hatırlatmanın ve onları bu bilinçsiz tepkilerden arındırmanın, eğitmenin zamanıdır. Biliyoruz ki yoldaşlarımız EKİM'in kapsayıcılığını ve bu kapsayıcılığa yön veren temel vurgularımızı bilince çıkarmış değil. EKİM'i bilinçle kavramaya ve birer bilinçli Ekimci olmaya muhtaçlar. Kusur ise bizimdir yoldaş.

EKİM bir din değildir, bir büyük davadır, bir anlamlı yürüyüştür. Daraltılıp güdükleştirilemez.

1903 sonrasının EKİM'i (Bolşevizm) bir büyük fikir zenginliği, çağına sığmayan, aynı anlama gelmek üzere Rusya'ya sığmayan bir içerik taşıdı. 1990'ların EKİM'i de böyle olmalı, hatta koşullarımızda daha çok böyle olmak zorunda. Ve bence -onu algılama, gerçek manada algılayamama talihsizliğimiz bir yana bırakılırsa- EKİM böyledir de. Biz böylesi bir EKİM'i kendi darlığımıza hapsedemeyiz. Hapsedilmesi de mümkün değil.

Yoldaşlarımıza bunu anlatmalı, EKİM'i ideolojik ve sınıf içeriği ile yoldaşların kafasında bilince çıkarmalıyız. Onların ruh halinin bir parti ruhuna tekabül etmediğini söylemeliyiz.

Biz elbetteki liberal yakınlaşma ve birleşmelerden yana değiliz. Ve parti ruhu olarak üstüne basa basa ifade ettiğim şey de böyle bir yakınlaşma ve birleşmeyi anlatmıyor. Dolayısıyla ve yeri gelmişken, eğer ki yoldaşların sözkonusu yazıya dönük tepkileri liberal bir yakınlaşma ve birleşmeye yönelik bilinçli bir tepki olsaydı, üstünde durmaz, uyarmazdım. Tersine sevinirdim. Hayır yoldaş, bizimkilerin tepkisi içten içe sağlıksız bir önyargıyı ifade ediyordu. Tepkim de bunadır.

Yoldaşlarımızın bu tür sağlıksız bir yaklaşımı benimsemelerinde açık bir bilinçsizliğin rolü var. Dahası önceden, '80 öncesi dönemde oluşmuş kimi güçlü önyargıların bir yankısı, görünümleridir bunlar. Bu önyargılara karşı savaş açmanın zamanı gelmiştir.

Sözünü ettiğim sağlıksızlıkta bizim de bir ölçüde rolümüz var yoldaş. En temel kusurumuz EKİM'i bilince çıkarma konsundanki tutukluğumuz ve çabadan yoksunluğumuzdur. (Bunu aşıyor ve gidermeye çalışıyoruz. Bu iyi.) İkincisi ise bazen farkında olmadan yanlış yönlendirmeler yapmamızdır, diyorum. Bir örnek: Bir süre önce senin kaleme aldığın bir *Toplumsal Kurtuluş* eleştirisi yaptık. Tepkiler geldi. Biliyorsun. Tepkilerin bir yönü doğruydu. Ve şöyleydi: "... Bu tür uzun bir polemik yazısının bu sayfalarda yayınlanması doğru değil." Bu hepimizin ortak eleştirisiydi. Söylenecek bir şey yok. Ama, şunlar da yazıldı: "*Toplumsal Kurtuluş* küçük bir aydın çevresidir. Sınıf içinde ise hiçbir gücü yok. Muhataplarımızı doğru seçmeliyiz. *Toplumsal Kurtuluş* eleştirilerek muhatap yanlış seçilmiştir..." Bunu T.Göker gibi ileri bir yoldaş yazdı. Daha geri olan bir yoldaşımız ise daha beter bir yaklaşımla "ciddiye bile alınamaz" deyip fetva verdi.

Toplumsal Kurtuluş'un esas olarak bir aydın çevre ile ifade edilebileceği; henüz sınıfa dönük bir çalışmanın içinde olmadığı ve tabiatıyla bir güç yaratamadığı; bu nedenle hiç bir abartmaya gitmeden ele alınması gerektiği, tüm bunlar yeterince açıktır.

Ama buna rağmen *Toplumsal Kurtuluş* bizi ilgilendirir. Dahası, sadece "bir aydın çevresi olarak değer verilmelidir"le yetinemeyiz. Bundan öte bizi ilgilendiriyor. Zira bizimle paralel bir gelişmeyi ifade ediyor. Bazı sorunların çözümü halinde parallelikten, "eğrisini" kurarak yaklaşma ve kaynaşmak üzere aynı çizgiye kaymamız sözkonusu. O halde bizim için bayağı değerlidir. Özel bir önem verilmelidir. "Hemen şimdi" muhatabımızdır. Karşılıklı birbirimizi sarsıp yaklaşma ve kaynaşmayı arzuluyorsak (ki bu olanaklıdır), bunu "hemen - şimdi" yapmalıyız. Dolayısıyla tartışmada muhatap doğru seçilmiştir.

O halde bu küçümseyicilik, hem de sekter bir biçimde başvurulan küçümseyicilik niye? Bu ciddiye almayıcılık neyin ifadesi? Sınıfa dönük bir çalışmanın içinde olmayabilirler, özgün sebepler ya da bazı zaaflar onları bundan alıkoyuyor olabilir, anlayalım. Aslolan içerik ve bu içeriğin ifade ettiği gerçek ruh ise ve bu konuda *Toplumsal Kurtuluş*'dan ciddi bir kuşkumuz da yoksa bu abartılacak bir şey değil. İsterseniz, onlara bu ruhu hatırlatıp uygun adım sınıfa yöneltmek işimizdir. Engel çıkaracağını da sanmıyoruz. Y.Küçük'ün "çıkıntı"lığına ne bakılıyor? Onun H.Yurtsever gibi bir "girintisi" de var. Hem biz "çıkıntı"lara boşluk bırakmayız. Biz bir büyük "girinti"yiz.

Sözkonusu yazıya dönük tepkilerin (*Toplumsal Kurtuluş* eleştirisini kastediyorum) bir yönü sağlıksızlığı, sekter bir tutumu içeriyor. Kendim başta olmak üzere herkese bunu hatırlatıyorum. Bu tür aceleciliklere izin vermemeliyiz. Sağduyulu, dengeli ve sorumlu davranmalıyız.

S

Temmuz 1990

Körfez Krizi: Mevcut ve muhtemel bazı sonuçlar

C. Kaynak

Körfez krizinin sonuçlanması için ABD emperyalizminin insiyatifi ile dayatılan radikal ikilem henüz hayata geçirilemedi. Hatta sorunun istenen biçimde sonuçlanma ihtimali gün geçtikçe azalıyor. ABD emperyalizminin başlangıçtan beri dayatmak istediği radikal ikilem özetle şöyle: Ya Irak Birleşmiş Milletler Örgütü kararlarına kayıtsız şartsız uyar ya da doğrudan askeri müdahale yapılır.

Olayın kendisi, önerilen çözüm yöntemleri iki aydır basın aracılığıyla kamuoyu önünde tartışılıyor, yorumlanıyor. Bu yazımızda sorunun bazı boyutlarına ilişkin gözlemlerimizi sıralamayı düşünüyoruz. Zira Kuveyt'in işgal ve ilhakı başından beri sıradan bir adi suç vukuatı olarak tanıtıldı, bir zorbanın kişisel ihtirasına indirgendi, bölgenin diğer mevcut ve potansiyel sorunlarından soyutlanmak istendi. Sorun böylesine soyutlandığı, tekil bir konuma indirgendiği için doğal olarak yukarıda özetlediğimiz ikilem biricik çıkış yolu olarak dayatılmak istendi. Fakat zaman, uluslararası ve özellikle de yerel sorunları belirginleştirerek Körfez krizinin ABD'nin dilediği gibi bir nokta operasyonu ile çözülemeyeceğinin gösterdi.

Krizin başlangıç günlerinde gösterilen tepkiler, yapılan açıklamalar, verilen sözler dikkate alınınca ABD'nin "işi" bir kaç günde sonuçlandırmayı vaad ettiği kolaylıkla hatırlanır. Kısaca süreci özetleyelim: Birleşmiş Milletler Örgütü tarihide çok ender rastlanan bir tezcanlılık ve oybirliği ile ABD'nin talep ettiği kararları kusursuzca kabul etti. Saddam Hüseyin ise gayet açık bir tavırla bu kararlara uymayacağını açıklamakta gecikmedi. Diğer taraftan körfez bölgesinde yapılan askeri yığınak müdahaleyi başlatabilecek güce çoktan erişti, aştı bile. Ayrıca, görünürde ABD'nin eski-yeni tüm müttefikleri Irak'a karşı askeri bir müdahaleyi onaylıyorlar, en azından resmi açıklamaları bu doğrultuda. Ama bunca askeri çaba ve diplomatik curcunaya rağmen bir türlü ilk adım atılmadı, hatta kayda değer bir provakasyona pek rastlanmıyor. Bu ihtiyatlı davranış biraz düşündürücü! Soruna başka bir yönden bakıldığında benzer bir durum sözkonusu. ABD büyük bir hızla Suudi Arabistan'a ayak bastıktan sonra Irak'ın sayısal üstünlüğü var, asker sayımızı artıralım, ondan sonra! denildi. Derken, Arap çölleri bir askeri kışlaya dönüştürüldü. İkinci Emperyalist Savaş sonrasının en korkunç askeri yığınağı gerçekleştirildi. Artık her şey tamam diyebilecekleri anda birden bugüne kadar kimsenin pek aldırmadığı, ciddiye almadığı Birlişmiş Milletler Örgütü devreye girdi, daha doğrusu sokuldu. Binleşmiş Milletler aracılığı ile Körfezde bir prosedür, yöntem savaşı veriliyor; önce ambargo, sonra abluka! Kara ve deniz ablukası yetmedi, havadan da abluka! Ortak başkomutanlık kime verilsin? vb., vb...

Savaş hazırlıkları koşullarında bu tür hazırlıkların gündeme gelmesi, tartışılması gayet olağandır. Ama Körfezde tanık olunan davranışlar bize öyle geliyor ki sorunu sürüncemede bırakmanın ayak oyunlarıdır. Emperyalist güçler Körfeze üşüşütüler, fakat çırakları Saddam'a saldırmayı ne göze alabiliyor, ne de istiyorlar,

Neden göze alamıyorlar? Bir kere, Irak ordusunu ansızın ezip etkisiz duruma getiremezler. Eğer savaş patlak verirse, bölgeyi tamamen tutuşturması an meselesi. Irak ordusu uzun menzilli füzelere, kimyasal silahlara sahip, Irak rejimi yakın geçmişte en korkunç silahları büyük bir soğukkanlılıkla, üstelik kendi halkına karşı kullanmaktan çekinmediğini kanıtladı. Sıkıştırıldığında aynı cüretkarlığı göstereceğinden kimse şüphe etmiyor. Füzeleri havada yakalarız, ateşlenmeden tahrip ederiz, kimyasal silahlara karşı yeterince gaz maskemiz var deniliyor! Bu tür iddiaların ne teknolojik ne de pratik tutarlılığı vardır. Emperyalist ülkelerin kendi halklarına yönelik demagojik propaganda malzemeleridir. İki aydır aralıksız işlenen savaş edebiyatı, savaş senaryoları bölgede yığınak yapan emperyalist devletlerin kendi kamuoyları nezdinde bir savaş ruhu yaratmaya yetmedi. Kamuoyu araştırmaları değişik emperyalist dev-

let halklarının savaş eğilimlerinin cılız olduğunu gösteriyor. Bu ruh halinin önemi yapılan propagandanın inceliği dikkate alınınca anlaşılır. Amacımız Saddam'a haddini bildirmek, uluslararası hukuk kurallarını bölgede tesis etmek, barışı sağlamak ve sonuç olarak da petrolün ucuzluğunu garantilemek! Bu amaca erişmenin aracı savaş ise teknolojik düzeye indirgeniyor. Savaş teknolojimiz oldukça modern! Bizim açımızdan savaş teknolojik kalacaktır, dolayısıyla insan kaybımız cüzi olacaktır! Elbette savaşın insan kaybı ve tahribat açısından bedelini bizden olmayanlar ödeyecekler!

Bu tür kurgusal savaş senaryoları tartışmaya yer bırakmayacak derecede hayalci. Bu denli iyimser ve emin davranılmasına rağmen bir savaş ruhu yaratılamadı, insanlar kaygısız, ilgisiz kalıyorlar. Kaldı ki Batılı emperyalist güçler Arap çöllerinde ilk kayıplarını versinler, kamuoylarının destek düzeyi anlaşılınakta gecikmeyecektir. ABD'nin Vietnam savaşında bu sınavdan nasıl geçtiği henüz unutulmadı.

Emperyalist güçlerin Saddam'la kapışmaya girmeyi göze alamadıkları ikinci neden ise bölgede toplu bir savaşın patlak verme tehlikesi. Sofu vaadlerle kutsanan "yeni dünya düzeni" Ortadoğu'da ilk sınavını veriyor. Bu ilk sınıavın Ortadoğu'yu tamamını kapsayan bir savaşla sonuçlanması sözü edilen "düzen" açısından parlak bir başlangıç olmayacaktır. İsrail'in ABD tarafından dizginlenmesi, özenle kenarda tutulmaya çalışılması toplu savaş ihtimalini zayıflatmaya yetmiyor. Irak'a saldırının vesile olacağı savaş Ortadoğu'yu bir kör döğüş arenasına dönüştüreceği ve bunun yaratacğı sonuçların önceden, kaba hatlarıyla da olsa kestirilemeyeceğini tüm gözlemciler kabul ediyor durumdalar. Bu duruma emperyalist güçler tüm savaş sevdalarına rağmen savaşı göze alabilecek konumda değildirler.

Emperyalist güçler neden Irak'a saldırmakta isteksiz davranıyor, krizi sürüncemede bırakıyorlar? Saddam'ın bir zorba olarak bağımsızlığını ilan etmesi ve bir tehlike faktörü olması emperyalist güçlerin işine yarayabilir, onlar tarafından kullanılabilir. Emperyalizmin bölgedeki petrol üreticisi devletleri birer piyon gibi kullandığı, onların eliyle petrol kaynaklarını talan ettiği herkesçe bilinen bir gerçektir. ABD'nin ve diğer orta ölçekli Batılı emperyalist devletlerin bölgede dolayımsız tutunamadıkları, mutlaka aracılara başvurmak zorunda kaldıkları da başka bir gerçektir. ABD İran'dan kovulduktan sonra bölgeye yeniden dönme arayışları içinde olduğu biliniyor, Lübnan'da hiç tutunamadı. Kutsanan "yeni dünya düzeni" çerçevesinde yeni ittifaklar, yeni güç dengeleri oluşacaktır, bu değişimin arifesindeyiz. Bu değişim perspektifleri gereğince emperyalist güçler yeniden mevzilenme yarışı içindeler. Bu bağlamda Ortadoğu hem stratejik açıdan hem de petrol kaynakları itibarıyla dünyanın en hassas bölgesi. Örneğin Japonya enerji kaynaklarından yoksun ve petrol ihtiyacını yaklaşık % 80 oranında Ortadoğu'dan temin ediyor. Dolayısıyla Ortadoğu'ya hakim olan, orada belirleyici bir söz hakkına sahip herhangi bir emperyalist güç, diğerlerine karşı daha güçlü bir konuma sahip olmuş olur. Saddam'ın zorbalığı bahane edilerek özellikle ABD bölgedeki varlığına meşru bir zemin kazandırmaya çalışıyor.

Kuveyt'in devlet olarak varlığı ya da yokluğu emperyalist güçlerin biricik kaygısı olamaz. Onların tek kaygıları çıkarlarıdır, kim onların çıkarlarına en iyi hizmet ederse dostu o olur. Saddam olumsuzluğu ve temsil ettiği yayılmacı tehlike ile emperyalis güçler tarafından kullanılabilir. Bölgede derme çatma eğreti devletlere "Saddam geliyor" şantajı yapılarak oradaki varlıklarına, "koruyucu" kılıfı altında meşruluk ve süreklilik kazandırabilir. Nitekim Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri vb. ülkelerde bir köşekapmaca oyununu başlatmış durumdalar. "İhtiyaçtan bir gün fazla kalmayız" iyiniyet mesajları yaymaları dikkate değer bir tavırdır. Eğer bu hipotez doğrulanırsa brüt petrol fiyatları pek sürmeden inişe geçecektir. Çünkü Kuveyt'in işgali petrol fiyatlarını artıran tek ve belirleyici faktör değildir. Geçmişte benzer durumlar yaşandı. Irak'a uygulanan ambargonun gevşetilmesinin koşulları oluşursa borsalardaki gerginlik düşecek ve fiyatlar yeniden aşağı doğru çekilebilecektir.

Bu tür olasılıklar ve hipotezler dışında Körfez krizinin gizlenmek, ertelenmek istenen bir bilineni var: Krizin dünya ekonomik sistemi üzerinde yaratacağı etkiler. Kapitalist ekonominin periyodik bunalımları yaşandı, biliniyor. Dikkat edilirse görülür ki iki aydır Körfez krizi tartışıldığı halde nedense sorunun bu boyutu, ki en önemlisidir, önplana çıkarılmamaya özen gösteriliyor. Uzman dergilerin iç sayfalarında ara sıra değiniliyor,

fakat geniş halk kitlelerinin dikkatini çekecek ve onların kavrayabilecekleri bir dil kullanılarak sorun hak ettiği konumda tartışılamıyor. Dikkatleri savaş senaryolarına, Irak'taki rehinelere çekmeyi, insanları o hedeflere doğru sürüklemeyi tercih ediyorlar. Krizin ekonomik faturası sözkonusu olunca sorunu askeri yığınağın mali tutarından ve ambargodan doğrudan etkilenen Ürdün, Türkiye, Mısır gibi bölge ülkelerinin konjonktürel kayıplarının tutarına indirgiyorlar.

Hayır asıl sorun bu değildir. Körfez krizinin sonuçlanış biçimi ne olursa olsun kapitalist dünyayı yeni bir iktisadi bunalım bekliyor, bu bunalımı bertaraf etmenin hiç bir sihirli reçetesi yoktur. Konu hakkında gözlemlenen sessizlik bu reçete yoklugunun dolayımsız sonucudur.

Kapıda bekleyen iktisadi durgunluk ve bunalım her zamanki gibi geri kalmış ülkelerde büyük tahribatlar açacaktır. Biz sorunu ileri gelişmiş kapitalist ülke ekonomileri açısından özetlemeye çalışalım. '70 yıllarının başında başgösteren, birbirini izleyen petrol fiyatlarındaki artışlarla da ağırlaşan iktisadi bunalımın etkileri ancak '80'li yıllarının sonlarına doğru göreceli bir denetim altına alınabildi. Kemer sıkma politikaları halen yürürlüktedir. Üretkenliği artırma, yani maliyeti düşürüp pazarlarda rekabet gücü kazanabilmek için uygulanan rasyonalleştirme politikaları korkunç işsiz orduları yarattı. Ücretlerin dondurulması veya en düşük seviyede tutulması enflasyonu önemli ölçüde aşağıya çekmeye yaradı. Vergi muafiyeti, teşvik kredisi vb. mali tedbirlerle tekeller en büyük vurgunları vurdular. Tünelden ha çıktık, ha çıkacağız derken istenen ekonomik canlanma yaşanmadı. Her ne kadar ekonomik göstergelerin bazıları dizginlenebildiyse de dış ticret açıkları, işsizlik oranı, borçlanma göstergeleri kırmızı bölgede olmaya devam ediyorlar. Ücretlerde kayda değer bir artışa hiç tanık olunmadı.

Uygulaması kronikleşen kemer sıkma politikalarının toplumsal tepkilere neden olmaması için bir iki yıldır hafif bir gevşemeye gidildi, ve nitekim Körfez kirizi pek gecikmedi. Kriz başlar başlamaz brüt petrol fiyatları kısa sürede nerdeyse dörde katlandı. Panik havasına katkıda bulunmamak için idari tedbirlerle parakende petrol fiyatlarını sınırladılar, ama artışların ekonominin tüm sektörlerine yayılmasını engelleyemediler. Dolayısıyla enflasyon oranı yeniden kabaracaktır. Kaldı ki ilerde ham petrol fiyatları düşse bile işlenmiş petrol fiyatları düzeyini koruyacaktır, bu her zaman böyle olmuştur. Enflasyon artışı ekonomilerin rekabet gücünü olumsuz yönden etkileyecek ve pazarları koruma savaşı kızışacaktır. Etki-tepki mekanizması sonucu enflasyonun yaratacağı ticari durgunluk üretimi etkileyecek, üretimin tıkanıklığı istihdamın sınırlandırılmasını gündeme getirecektir. Kriz başlar başlamaz kapitalist ekonomi uzmanlarının koro halinde "ücretlere dikkat" çığlıkları atmaları konjonktürel bir kaygıdan kaynaklanmıyor, ilerisi için ön tedbir çağrılarıdır.

Aslında savaş edebiyatinin bu denli yoğun işlenmesinin amaçlarından biri de katı kemer sıkma, ücret dondurma, işten atma politikalarını elverişli bir ortamda sinsice yürürlüğe koymaktır. Nitekim yeni vergi projeleri, sosyal kesintilerin artırılması, işletmelere düşük faizli kredi musluklarının açılması geciktirilmedi. Kitlelerin dikkatleri sansasyonel savaş çığlıklarına çekilirken, diğer taraftan bu tür tedbirler sesizce yürürlüğe sokuluyor. Yeni iktisadi durgunluk ve bunalımın geri kalmış ülke ekonomileri üzerindeki etkilerinin kat kat tahrip edici olacağını ise burada hatırlatmakla yetinelim.

Yakın Geçmişe Genel Bir Bakış

*

Platform Taslağı

EKİM Yayınları

Lenin Marks'ı nasıl çalışırdı?

N. Krupskaya

Rusya'da işçi hareketi, sanayimizin geri kalmışlığından dolayı ancak '90'lı yıllarda gelişmeye başladı. Rusya işçi sınıfı hareketinin bu gelişimi, başka bir dizi ülkede işçi sınıfının çoktan başlamış olan geniş çaplı devrimci mücadeleleri döneminde, Büyük Fransız Devrimi'nin, 1848 Devrimi'nin ve 1871 Paris Komünü'nün mevcut deneyimleri ışığında başladı. Uluslararası işçi hareketinin büyük devrimci önderleri Marks ve Engels, devrimci mücadelenin ateşinde çelikleştiler. Marks'ın öğretisi toplumsal gelişmenin yolunu gösteriyordu: Kapitalist toplumun komünist toplum tarafından çözülüşünü ve kaçınılmaz parçalanışını gösteriyordu, yeni toplum biçimlerinin alacağı gelişmenin yolunu gösteriyordu, sınıf mücadelesinin, sosyalist devrimin yolunu gösteriyordu, bu mücadelede proletaryanın rolünü ve engelenemez zaferinin yolunu gösteriyordu.

Bizim işçi hareketimiz Marksizmin bayrağı altında gelişti.; bu gelişim ağır aksak ve kör adımlar biçiminde değildi -hedef belli, yol belliydi.

Lenin, Rus proletaryasının mücadele yolunu Marksizmin meşalesiyle aydınlatmak için olağanüstü çaba gösterdi. Marks'ın ölümünden bu yana 50 yıl geçti, ama partimiz için Marksizm, onun hareketlerini yönlendirmekte bir rehber olarak kalacaktır. Leninizm, Marksizmin yalnızca bir geliştirilmesi, derinleştirilmesidir.

Bu nedenle de, Lenin'in Marks'ı nasıl çalıştığı sorusunun aydınlatılmasının ne denli önem taşıdığı tamamiyle anlaşılır bir konudur.

Lenin, Marks (öğretisi) üzerine yetkin bir bilgiye sahipti. 1893'de Petersburg'a geldiğinde, Marks ve Engels'in eserleri üzerine olan geniş bilgisiyle o zamanki bütün marksistleri şaşırtmıştı.

Marksist çevrenin oluşmaya başladığı doksanlı yıllarda, genel olarak yalnızca *Kapital*'in I.cildi okunuyordu. Büyük güçlüklerle de olsa, *Kapital*'i edinebilmek mümkündü. Diğer Marks yazıları için ise durum oldukça kötüydü. Çevre üyelerinin çoğu *Komünist Manifesto*'yu dahi okumamışlardı. Ben, örneğin, onu ilk kez ancak 1898'de sürgündeyken ve Almancasından okumuştum.

Marks ve Engels'in yazıları kesinlikle yasaktı. Vladimir İlyiç'in 1897'de *Novoye Slovo* dergisine yazdığı *Ekonomik Romantizmin Karakteri Üzerine* adlı makalesinde, dergiyi hoş olmayan durumlardan korumak için, Marks ve Marksizm kelimelerini kullanmadığını ve bunları "ima etmek" zorunda kaldığını belirtmek, bu durumu göstermek için yeterlidir.

Vladimir İlyiç, Marks ve Engels'in ulaşılabilecek tüm Almanca ya da Fransızca yazılarını bulmaya gayret ediyor ve bunu başarıyordu da. Anna İlyinitça, Lenin'in kızkardeşi Olga ile nasıl *Felsefenin Sefaleti*'nin Fransızcasını okuduğunu anlatır. Ancak yazıların büyük bir kısmını Almanca orjinal metinlerinden okurdu. Marks ve Engels'in eserlerinden en önemli, en ilginç yerleri kendisi için Rusça'ya çeviriyordu.

Vladimir İlyiç'in 1894'de illegal olarak yayınlanan ilk büyük çalışması olan *"Halkın Dostları Kimlerdir" ve Sosyal Demokrasiye Karşı Nasıl Savaşırlar, Komünist Manifesto*'ya, *Ekonomi Politiğin Eleştirisi*'ne, *Felsefenin Sefaleti*'ne, *Alman İdeolojisi*'ne, Marks'ın 1843 yılında Arnold Ruge'ye yazdığı bir mektuba ve Engels'in *Anti-Dühring* ile *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*'ne dair işaretler içermektedir.

"Halkın Dostları", Marks'ın eserlerini pek tanımayan o zamanki marksistlerin çoğunun bakışaçısını olağanüstü biçimde genişletti; onlar bir yığın soruyu yeni bir ışık içine oturttular ve muazzam bir başarı elde ettiler.

Lenin'in bir sonraki çalışması olan *Narodnikçi Yapının Ekonomik İçeriği ve Onun Bay Struve'nin Kitabındaki Eleştirisi*'nde *18. Brumair'e, Fransa'da İç Savaş*'a, *Gotha Programının Eleştirisi*'ne ve *Kapital*'in II. ve III. ciltlerine dair işaretler buluyoruz. Daha sonra göç yılları sırasındaki yaşamı, Lenin'e, Marks ve Engels'in eserlerini bütünüyle tanıma ve üzerinde çalışma olanağı tanıdı.

Lenin'in 1914'de Granat Ansiklopedisi için kaleme aldığı Marks Biyografisi, İlyiç'in, Marks'ın eserlerini nasıl yetkin bir biçimde tanıdığını en isabetli şekilde gösteriyor.

Bunu, Lenin'in Marks yazıları üzerinde

çalışırken O'ndan yaptığı sayısız alıntılar da kanıtlamaktadır. Lenin Enstitüsü'nde Marks'tan alıntıları içeren bir çok defter muhafaza edilmektedir.

Vladimir İlyiç, bu alıntıları çalışmalarında kullanırdı, onları hep yeniden okur ve dipnotlar koyardı. **Ama Lenin, yalnızca Marks'ı değil, O'nun bütün öğretisini de derinlemesine kavramıştır.** Komünist Gençlik Örgütü'nün 1920'de yapılan II. Rus Kongresi'nde Vladimir İlyiç, gençlere, *"insan bilgisinin bütününü edinmenin, bu bilginin komünizmin ezberlenmiş bir şey değil, kendinizin üzerinde düşündüğü bir şey olacağı, modern eğitim açısından kaçınılmaz olan sonuçları kapsayacağı"*nın anlaşılması gerektiğini söylüyordu. *"Bir komünist düşünün ki, ciddi ve sıkı bir çok çalışma yapmadan, eleştirel olarak incelenmesi gereken olguları anlamadan, edindiği hazır sonuçlar yüzünden komünizmi ile övünüyorsa, çok acınacak durumda bir komünist olacaktır"*.

Lenin, yalnızca Marks'ın yazılarını değil, burjuva cephesindeki karşıtlarının Marks ve Marksizm üzerine yazdıklarını da okuyordu. Onlarla yaptığı polemiklerde, Marksizmin temel ilkelerini açıklıyordu.

İçinde narodniklerin (Mihaylovski, Krivenko, Yujakov) bakışaçısını Marks'ın bakışaçısıyla karşılaştırdığı *"Halkın Dostları Kimlerdir" ve Sosyal Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırlar* (*Russkoya Bogatstvo* dergisinde çıkan bir makaleye yanıtı), O'nun ilk büyük çalışmasıydı.

Narodnikçi Yapının Ekonomik İçeriği ve Onun Bay Struve'nin Kitabındaki Eleştirisi adlı makalesinde de, Struve ve Marks'ın bakışaçıları arasındaki temel farklılıkları gösteriyordu.

Tarım sorununu incelediği sıralarda ise, içinde Alman sosyal-demokratları David ve Herz ile Rus eleştirmenler Çernov ve Bulganov'un küçükburjuva görüşlerinin Marks'ın görüşleriyle karşılaştırıldığı *Tarım Sorunu ve Marks'ın Eleştirmenleri* adlı çalışmasını yazıyordu.

"Du choc des opinions jaillit verite" (görüşlerin çarpışmasından gerçek doğar) der, İlyiç'in severek tekrarladığı Bir Fransız sözü. İlyiç, işçi hareketinin temel sorunlarında, her zaman sınıfsal konumlara işaret etmeye ve onları karşılaştırmaya çalışırdı.

Çok karakteristik bir özelliği, Lenin'in farklı görüşleri nasıl karşılaştırdığıdır. İçinde Lenin'den alıntılar, planlar, raporlar için planlar vb. olan 1917 öncesi dönemdeki Tarım Sorunları üzerine kaleme alınmış olan XIX. Toplu Cilt, bu konuya ışık tutmaktadır.

Vladimir İlyiç, "eleştirmenler"in görüşlerini özenle toplar ve düzenlerdi; çarpıcı ve karakteristik yerleri özellikle not alır ve Marks ile karşılaştırırdı. "Eleştirmenler"in düşüncelerini özenle analiz ederek, bunların sınıfsal yapısını göstermeye gayret ederdi. Bunu yaparken de, özellikle önemli ve yakıcı sorunları en açık biçimde öne çıkarırdı.

Lenin, çoğu kez bir soruyu kasten sivriltirdi. O, yalnız ses tonunun önemli olduğunu değil, -gerektiğinde sert ve keskin de konuşulabileceği görüşündeydi- özünü verebilmenin önemli olduğunu düşünürdü. Sorge ile mektuplaşmaların Rusça çevirisinin önsözüne Mehring'ten yaptığı şu alıntıyı yazıyordu: *"Mehring, Marks ve Engels'in 'iyi bir ses tonuna pek önem vermediklerini söylerken oldukça haklıdır... çıkardıkları gürültüyü nasıl uzun uzadıya düşünmüyorlardıysa, göğüslemek zorunda kaldıklarına da ağlaşmıyorlardı..."* Lenin'in kendine özgü ve sert bir üslubu vardı; O, bunu Marks'tan öğrenmişti. Şöyle derdi: *"Marks, Engels ile kendisinin bu 'sosyal demokratlar'ın berbat yöntemine karşı nasıl sürekli mücadele ettiklerini anlatır, ve bu mücadele çoğu zaman sert bir biçimde geçerdi."* Lenin sertlikten korkmazdı, ancak, verilen karşılığın da sorunun özünü karşılamasını isterdi.

Lenin'in sıkça kullandığı ve çok sevdiği bir sözcük vardı: "Kılı kırk yarmak", Eğer bir polemik, sorunun özüne dokunmayıp karşıtın görüşlerini çarpıtıyor ve önemsiz ayrıntılara takılıyorsa, şöyle derdi: " İşte bu, kılı kırk yarmaktır".

Lenin, kesin olarak, sorunu açıkça ortaya koymayı değil, sadece önemsiz fraksiyon ayrılıklarını nakletmeyi amaçlayan polemiğe de şiddetle karşı çıkardı. Bu, menşeviklerin sevdiği bir yöntemdi. Söylenmiş oldukları asıl bağlamdan ve somut durumdan kopartarak, Marks ve Engels alıntıları örtüsü altında, yalnızca fraksiyonel hedefler güderlerdi. Sorge ile Mektuplaşmalar'ın önsözünde Lenin şunları yazıyordu:

"Marks ve Engels'in İngiliz-Amerikan işçi hareketi için yaptıkları önerilerin kolayca ve hiç pürüzsüz olarak Rusya'daki koşullara uygulanabileceğine inanmak, Marksizmi, onun yönteminin araştırılması ve belirli ülkelerdeki işçi hare-

ketinin somut tarihsel özgünlüklerinin çalışılması için değil, küçük fraksiyonel, entellektüel amaçlar doğrultusunda kullanmak demektir."

Böylece dolaysız olarak Lenin'in Marks'ın nasıl çalıştığı sorusuna geliyoruz. Bu kısmen yukarıda verilmiş alıntıda da görülebiliyor: Marks'ın yöntemi açıkça anlaşılmalıdır. Marks'tan belirli ülkelerdeki işçi hareketinin özgünlüğünün incelenmesi yöntemi öğrenilmelidir. Bunu Lenin de yapıyordu. Marks'ın öğretisi Lenin için bir dogma değildi, tersine, eylem klavuzuydu. Bir keresinden ağzından "Marks'ın önerilerine kulak vermek isteyenler..." ifadesi çıkmıştı. Çok karakteristik bir ifadedir bu. Bizzat kendisi, "sürekli Marks'ın tavsiyelerine başvuruyordu". En zor anlarda, devrimin dönüm noktalarında hep yeniden Marks'a başvururdu. Bazen kabinede ziyaret edildiğinde, herkes telaş ve heyecan içindeyken, İlyiç Marks'ı okuyor olurdu ve ancak güçlükle bundan alıkonulabiliyordu. Sinirlerini yatıştırmak için değil, işçi sınıfının güçlerine ve onun nihai zaferine olan inancını güçlendirmek için değil - Lenin bu inancı fazlasıyla taşıyordu-, Marks'ın tavsiyelerine başvurmak için, işçi hareketinin sımsıcak günlük sorunlarına O'ndan yanıt bulmak için Marks'ın yazılarının içine gömülüyordu. *Fransız Mehring'in İkinci Duma Üzerine* adlı makalesinde Lenin şunları yazıyordu :

"Bu tür kişilerin gerekçeleri, yaptıkları alıntıların başarısız seçimine dayanır: Büyük burjuvaziyi gerici küçük-burjuvaziye karşı desteklemekle ilgili genel tezleri alıyorlar ve bunları eleştirmeksizin Rus devrimi için kullanıyorlar. Mehring, bu kişilere iyi bir ders veriyor. Marks'ın, burjuva devriminde proletaryanın görevlerine dair tavsiyelerine uymak isteyenler, tam de Alman burjuva devriminin zamanına ilişkin Marks'ın yargılarına başvurmak zorundadır. Bizim menşeviklerin bu düşüncelerden böyle korkuyla kaçmaları boşuna değildir. Biz bu görüşlerde, Rus burjuva devriminde Rus 'bolşeviklerinin' uzlaşmacı burjuvaziye karşı yürüttükleri o amansız savaşımın en mükemmel, en açık ifadesini görüyoruz."

Marks'ın **benzeşen durumları** çözümlemeye adanmış olan yapıtlarına başvurmak, onları özenle çözümlemek, şimdiki zamanın uğrakları ile karşılaştırmak, benzerlikleri ve farklılıkları açık seçik ortaya dökmek -işte Lenin'in yöntemi buydu. Bunun 1905-1907 Devrimine olan uygulaması, Lenin'in bu yöntemi nasıl kullandığını en açık biçimde gözler önüne sermektedir:

" Şimdi tarih bize, herhangi bir başka ülke proletaryasının tüm acil görevlerinin en devrimcisi olan acil bir görev verdi. Bu görevin gerçekleştirilmesi, yalnız Avrupa gericiliğinin değil Asya gericiliğinin de en güçlü dayanağının yok edilmesi, Rus proletaryasını uluslararası proletaryanın öncüsü durumuna getirecektir."

Daha 1905 devrimci savaşının Rus işçi sınıfının uluslararası rolünü artırdığını, 1917'deki Çarlık monarşisinin yıkılışının Rus proletaryasının gerçekten de uluslararası devrimci proletaryanın öncüsü yaptığını ve bunun, Lenin'in *Ne Yapmalı*'yı yazmasından yalnız 15 yıl sonra gerçekleştiğini biliyoruz. 1905'de, işçilerin 9 Ocak'ta Kışlık Saray'ın önünde kanlı bir biçimde kurşunlanmalarından sonra, devrimci dalga daha da yükselmeye başlayınca, Parti kendisini en keskin biçimde, kitlelerin nereye götürüleceği ve hangi **taktiği** uygulamaları gerektiği sorusu önünde buldu. Ve burada Lenin Marks'a başvuruyordu. Marks'ın Fransız ve 1848 Alman burjuva demokratik devrimi üzerine olan yazılarını özel bir dikkatle inceliyordu: *Fransa'da Sınıf Savaşları*'nı ve Alman devrimi üzerine olan *K. Marks ve F. Engels'in Yazınsal Mirasları*'nın III. Cildini (Mehring tarafından yayımlandı).

Haziran ve Temmuz 1905'de Lenin, içinde, rotalarının liberal burjuvazi ile uzlaşmaya yöneldiği menşeviklerin taktiğini, işçi sınıfını otokrasiye karşı silahlı mücadeleye dek varacak kararlı, barşşı reddeden bir savaşa çağıran bolşeviklerin taktiğiyle karşılaştırdığı *Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği* adlı broşüründe Çarlığın işi bitirilmelidir, diye yazıyordu Lenin:

"(Yeni İskracılar) konferansı, iktidarın Çarın elinde kaldığı sürece, herhangi bir temsilcinin herhangi bir kararının, 1848 Alman Devrimi tarihinde ünlenmiş olan Frankfurt Parlamentosunun 'kararları' gibi aynı şekilde boş ve zavallı gevezeliklerden öte gidemeyeceğinin unuttu. İşte tam da bu yüzden, devrimci proletaryanın temsilcisi Marks, "Neue Rheinische Zeitung" (Yeni Ren Gazetesi)'nde, çok güzel sözler söyledikleri, bir sürü demokratik 'kararlar' aldıkları, her türlü özgürlüğü 'tesis ettikleri' için ve gerçekte ise yalnız iktidarı kralın ellerine bıraktıkları ve kralın emrindeki askeri şiddete karşı silahlı mücadelede örgütlemedekileri için, Frankfurtlu liberal

'Osvobojdeniyeciler'i acımasız bir alayla eleştirmiştir. Ve Frankfurtlu 'Osvobojdeniyeciler' gevezelik ederken kral zamanını bekliyor, askeri güçlerini sağlamlaştırıyordu; ve fiili iktidara dayanan karşı-devrim, bütün demokratları o tüm harikulade 'kararları' ile birlikte ortadan siliverdi."

Lenin şunu soruyordu: Burjuvazi, Çarlık ile yapılacak bir uzlaşmanın yardımıyla Rus Devrimini engelemeyi başarabilecek mi, yoksa Marks'm bir keresinde dediği gibi, Çarlığı "kabaca" mı ortadan kaldıracak? *"Devrim kesin zafere ulaşırsa -o zaman biz Çarlıkla Jakobenlerin tarzıyla ya da isterseniz, kabaca hesaplaşacağız." "Tüm Fransız terörizmi -diyordu Marks, 1848'de 'Yeni Ren Gazetesi'nde-, burjuvazinin, mutlakiyetin, feodalizmin ve dar kafalı toplum düşmanlarının işini görmesine yarayacak kaba bir terbiyeden başka bir şey değildir." "Sosyal-demokrat Rus işçilerini demokratik devrim çağında 'jakoben' öcüsüyle korkutmaya çalışanlar, acaba hiç Marks'ın bu sözlerinin anlamını.düşünmüşler midir?"*

Menşevikler, taktiklerinin uç devrimci muhalefetin bir partisi olarak kalmak olduğunu ve bunun kısmi, aşamalı bir şekilde "iktidarı ele geçirme"yi ve bu şehirde ya da öbür şehirlerde devrimci komünlerin oluşturulmasını kapsam dışı bırakmadığını söylüyorlardı. "Devrimci komünler" ne demektir, diye soruyor Lenin ve yanıtlıyor:

"Devrimci düşüncenin karmaşıklığını, onları her zaman olduğu gibi devrimci safsataya götürüyor. Evet, sosyal-demokrasinin temsilcilerinin aldıkları bir kararla 'devrimci komünler' sözcüğünü kullanmaları bir safsatadır ve başka hiç bir şey değildir. Marks, eğer geçmişten sağ kalmış 'etkileyici' isimlerin ardında geleceğin görevleri gizlenmişse, bu türden safsataları yargılamamıştır bile. Tarihte rolünü oynamış bir ismin başdöndürücülüğü, böyle durumlarda boş ve zararlı bir aldatmacaya dönüşüyor. Eğer artık çoktan başlamış olan isyanın zaferle sonuçlanması durumunda yarından başlayarak hükümete baskı uygulayacaksak, işçilere ve tüm halka neden geçici bir devrimci hükümet istediğimizi, hangi değişimleri gerçekleştireceğimizi adıyla, açık seçik ve ikili bir anlamı olmadan anlatmalıyız. Politik önderlerin önünde duran sorular bunlardır."

"Bu, Marksizmi yüzüne gözüne bulaştıranlar hiç bir zaman Marks'ın eleştiri silahını, silahın eleştirisiyle yer değiştirmenin gerekliliği üzerine olan sözleri konusunda kafa yormadılar. Marks'ın adını ağızlarından düşürmeden, gerçekte, otokrasiyi özgürce eleştiren, demokratik bilinci pekiştiren ve devrim zamanının, hem tabandan hem tavandan bir eylem zamanı olduğunu anlayamayan Frankfurtlu burjuva gazetelerinin ruh hali içinde taktik kararları alıyorlar."

"Devrimler tarihin lokomotifleridir, derdi Marks". Marks'tan yapılan bu alıntı, Lenin'in alevlenen devrimin rolünü nasıl değerlendirdiğini göstermektedir.

Lenin, Marks'ın *Yeni Ren Gazetesi*'nde yaptığı değerlendirmelerin çözümlemesine, işçilerin ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğünün doğasını açıklıyor. Yaptığı bir karşılaştırmada, bizim burjuva demokratik devrimimiz ile 1848 Alman burjuva demokratik devrimi arasındaki farklılıklar sorusunu ele alıyor. Şöyle yazıyor:

"Ancak Nisan'da, devrimci gazetenin (Yeni Ren Gazetesi 1 Haziran 1848'de çıkmaya başladı) çıkmasından bir yıl sonra Marks ve Engels, işçilerin özel bir örgütlenme oluşturmaları konusunda bir makale yayımladılar. Bu ana kadar ise sadece, bağımsız işçi partisi ile hiç bir örgütsel bağı olmayan bir 'demokrasi organı'nı yönetiyorlardı! Bu, bizim bugün vardığımız noktada muazzam ve inanılmaz görünen gerçek, bize o zamanki Alman ve bugünkü Rus Sosyal Demokrat Partisi arasındaki hangi farklılıkların olduğunu açıkça gösteriyor. Bu gerçek bize, Alman demokratik devriminde (Almanya'nın 1848 yılındaki ekonomik olduğu kadar politik bakımdan da geri kalmışlığı sayesinde devletsel parçalanma), hareketin proleter karakterinin, proleter etkinliğinin ne kadar daha az ifade bulduğunu gösteriyor."

Lenin'in 1907 yılında Karl Marks'm çalışmaları ve mektupları üzerine yazdığı makaleleri özellikle ilginçtir. Bunlar, *Kari Marks'ın L. Kugelmann'a Yazdığı Mektupların Rusça Çevrisine Önsöz, Franz Mehring'in İkinci Duma Üzerine Düşünceleri, F. A. Sorge'ye Mektuplar İçin Önsöz*'dür. Bu makaleler, Lenin'in Marks'ı çalışmasında uyguladığı yöntemi özellikle açık bir biçimde aydınlatıyorlar. Özellikle ilginç olan, Lenin'in Bogdanov ile olan ayrılıkları dolayısıyla yine güçlü biçimde felsefe ile uğraştığı ve diyalektik materyalizm sorunlarının özel bir önemle ilgisinin odak noktasını oluşturduğu bir zamanda

yazdığı son makalesidir.

Lenin, bir yandan Marks'ın -bizde devrimin yenilgiye uğratılması ile ilgili olarak ortaya çıkan benzeşim sorunlarına dair- yazılarını ve diğer yandan tarihsel materyalizm sorunlarını incelerken, **Marks'tan, diyalektik materyalist yöntemin, tarihsel gelişmenin incelenmesinde nasıl kullanılabileceğini öğreniyordu.**

*"F. A. Sorge ile Mektuplaşmalara Önsöz"*de şöyle yazıyordu:

"Marks ve Engels'in İngiliz-Amerikan ve Alman işçi hareketinin sorunları üzerine söylediklerini karşılaştırmak oldukça öğreticidir. Eğer, bir yandan Almanya'nın ve öte yandan İngiltere ile Amerika'nın kapitalist gelişiminin değişik evrelerini, burjuvazinin egemenliğinin değişik biçimlerini -bir sınıf olarak- bu ülkelerin tüm politik yaşamında temsil ettiği gözönüne alınırsa, bu türden bir karşılaştırma özel bir anlam kazanır.Bilimsel açıdan burada, materyalist diyalektiğin farklı noktaları, sorunun farklı yanlarının şu ya da bu politik ve ekonomik koşulların somut özelliklerine uygulamada ortaya koyma ve vurgulama sanatının tipik bir örneğini görmekteyiz. Pratik politika ve İşçi Partisinin taktiği açısından da burada, Komünist Manifesto'nun yaratıcılarının savaşan proletaryanın görevlerini farklı ülkelerin ulusal işçi hareketinin farklı aşamalarına uygulamayı nasıl belirlediklerini görüyoruz."

1905 Devrimi, çözümlemeleri için Lenin'in Marks'ın eserlerini daha da derinlemesine incelediği bir dizi yeni güncel sorunları gündeme getirmişti. Lenin'in Marks'ı incelemesinin yöntemi (gerçek marksist yöntem) devrimin ateşinde biçilendi.

Marks'ı çalışmanın bu yöntemi Lenin'e, Marksizmin ve onun devrimci özünün tahrif ve tasfiye edilmesine karşı savaşmak için gerekli silahları sağladı. Ekim Devriminin ve Sovyet iktidarının örgütlenmesinde, Lenin'in *Devlet ve Devrim* adlı kitabının nasıl muazzam bir rol oynadığını hepimiz biliyoruz. Bu kitap tümüyle Marks'ın devrimci öğretisindeki devletin derinlemesine bir incelenmesi temelinde yükselmektedir. Bu kitabın birinci sayfasında şöyle yazar:

"Tarihte devrimci düşünürlerin öğretileriyle, kurtuluşları için savaşım veren ezilen sınıflar önderlerinin öğretileri başına bir çok kez gelen şey, bugünde Marks'ın öğretisinin başına geliyor. Egemen sınıflar, sağlıklarında büyük devrimcileri ardı arkası gelmez zulümlerle ödüllendirirler; öğretilerini, en vahşi düşmanlık, en koyu kin, en hayasız yalan ve iftira kampanyalarıyla karşılarlar. Ölümlerinden sonra, büyük devrimcileri zararsız azizler haline getirmeye, söz uygun düşerse, evliyalaştırmaya, ezilen sınıfları "teselli etmek" ve onları aldatmak için adlarını bir ayla (hale) ile süslemeye çalışşırlar. Böylelikle devrimci öğretileri içeriğinden yoksunlaştırılır, değerinden düşürülür ve devrimci keskinliği giderilir. Burjuvazi ve işçi hareketi oportünistleri, bugün işte Marksizmi "elverişlileştirme" biçimi üzerinde birleşiyorlar. Öğretinin devrimci yanı ve devrimci ruhu unutuluyor, siliniyor ve değiştiriliyor. Burjuvazi için kabul edilebilir ya da öyle görünen ne varsa, önplana çıkarılıyor ve övülüyor. Bugün bütün sosyal-şovenler -gülmeyin- "marksist" tirler. Ve daha düne dek Marksizmin kökünü kazıma işinde uzmanlaşmış burjuva Alman bilginleri şimdi bir soygun savaşının yürütülmesi için son derece iyi örgütlenmiş o işçi sendikalarını eğitecek bir "ulusal-Alman" Marks'tan git gide daha sık sözediyorlar.

Bu durum karşısında, Marksizmin bozulmalarının bu görülmemiş yayılışı karşısında, görevimiz herşeyden önce Marks'ın devlet üzerine öğretisini yeniden kurmaktır."

Leninizmin Temelleri'nde Stalin şunları yazıyor:

"Ancak bunu izleyen dönemde, proletaryanın açık eylemleri döneminde, proletarya devrimi dönemindedir ki, burjuvaziden iktidarın alınması sorunu, ivedi pratik sorunlardan biri oldu; proletaryanın yedek güçleri sorunu (strateji) en hayati sorunlardan biri oldu; -parlamenter olsun, parlamento-dışı (taktik) olsun- bütün savaşım ve örgüt biçimleri tam bir açıklıkla belirdiler; ancak bu dönemde proletaryanın savaşımının tutarlı bir stratejisi ve derin bir taktiği hazırlanabildi. Marks'ın ve Engels'in taktik ve strateji hakkındaki İkinci Enternasyonalin hasıraltı ettiği dahiyane fikirlerinin Lenin tarafından günışığına çıkarılması tam bu döneme rastlar. Ama Lenin, marks'ın ve Engels'in şu ya da bu ilkelerini diriltmekle kalmadı, onları yeni fikir ve tezlerle tamamladı ve bu fikir ve tezler bütününü, proletaryanın sınıf savaşımına klavuzluk eden bir kurallar ve ilkeler sistemi içinde topladı."

Marks ve Engels, öğretilerinin bir dogma değil,

harekete geçmek için bir klavuz olduğunu söylerlerdi. Lenin bu sözleri sürekli yinelerdi, Marks ve Engels'in eserlerini inceleme yöntemi, proleter devrimleri çağının bütün ilişkileri ve devrimci pratiği, Lenin'e, doğrudan Marks'ın devrimci teorisini, bir eylem klavuzu haline getirmesinde yardımcı oldular.

Şimdi, sonucu etkileyebilecek denli ağır basan bir konuya değinmek istiyorum. Daha, kısa bir süre önce Sovyet iktidarının 15. yıldönümünü kutluyorduk., ve bu fırsatta, 1917 Ekim'inde iktidarın ele geçirilişinin nasıl örgütlendiğini anımsadık. Bölük pörçük bir biçimde değil, kendini Marks'ın isyanın örgütlenmesi konusundaki dolaysız yönlendirmelerine bırakan Lenin'in derinlemesine düşünülmüş planına göre bir oluşumdu bu.

Diktatörlüğü proletaryanın eline geçmesini sağlayan Ekim Devrimi, bütün mücadele koşullarını temelden değiştirdi. Lenin, Marks ve Engels'in ifadelerinin harflerine saplanıp kalmayarak, onların devrimci içeriğini alması gerçeği sayesinde, Marksizmi, proletarya diktatörlüğü çağında sosyalizmin inşasında da kullanmayı bildi.

Burada ancak bir kaç noktaya değinebildim. Oysa burada çok kapsamlı bir araştırma çalışması yapılması gerekir. Lenin'in Marks'tan neyi, nasıl devrimci hareketin hangi dönemlerinde ve hangi görevleriyle bağlantılı olarak aldığı iyice öğrenilmek zorundadır. Ulusal sorun ve emperyalizm gibi olağanüstü önem taşıyan sorunlara değinmedim bile. Lenin'in tüm eserlerinin yayınlanması bu çalışmayı kolaylaştıracaktır. **Lenin'in, Marks'ı çalışması sırasında, devrimci savaşın başından sonuna dek bütün aşamalarında izlediği yol, bize yalnız Marks'ı daha iyi ve daha derin tanımak için değil, aynı zamanda Lenin'in kendisini ve onun Marks'ı inceleme yöntemini tanımak ve Marks öğretisini yaşama geçirmek için yardımcı olacaktır.**

Bu arada Lenin'in Marks'ı incelemelerinin çok büyük anlamı olan bir yanına daha işaret edelim. Lenin, yalnızca Marks ve Engels'in yazdıklarını, "eleştirmenler"in onlar hakkında söylediklerini değil, **Marks'ı şu ya da bu dünya görüşüne götüren yolu, Marks'ı düşünmeyi uyaran yolu ve belirli bir yöne iten eserleri, yazıları da inceliyordu.** Yani, şöyle dersek eğer, marksist dünya görüşünün kaynaklarını inceliyordu. Marks'ın şu ya da bu yazardan alımladıklarını ve nasıl alımladığını iyice araştırıyordu. Diyalektik materyalizm yöntemini olabildiğince derinlemesine araştırmaya ise çok özel bir çaba gösteriyordu. 1922 yılında Lenin *Militan Materyalizmin Anlamı Üzerine* adlı makalesinde, *Marksizmin Bayrağı Altında* dergisi çalışanlarının Hegel diyalektiğinin materyalist açıdan sistematik bir incelemesini örgütlemeleri gerektiğini yazıyordu. Ciddi felsefi bir dayanağı olmayanların, burjuva düşüncelerinin saldırılarına ve burjuva dünya görüşünün yeniden ortaya çıkmasına karşı savaşta hiç bir direnç gösteremeyeceği görüşündeydi. Lenin sırf kendi deneyimlerine dayanarak, Hegel diyalektiginin incelemesinin materyalist açıdan nasıl örgütlenmesi gerektiğini yazıyordu. Lenin'in *Militan Materyalizmin Anlamı Üzerine* adlı yazısının ilgili bölümünü aşağıda veriyorum:

"Sağlam felsefi temeller olmadan, her zamanki doğası gereği doğa bilimlerinin, her zamanki doğası gereği materyalizmin, burjuva düşüncelerin etkilerine ve burjuva görüşlerin rönesansına karşı savaşta varlıklarını korumalarının mükün olmadığını anlamak zorundayız. Bu savaşı kazanabilmek ve tam bir zaferle sonuçlandırabilmek için bir doğa bilimcisi, modern bir materyalist olunmalıdır; yani, Marks'ın temsil ettiği materyalizmin bilinçli bir üyesi, bir diyalektik materyalist olmak gerekir. Bu amaç için Marksizmin Bayrağı Altında çalışanların, Marks'ın somut bir biçimde hem Kapital'inde, hem de tarihsel ve politik yazılarında büyük bir başarıyla kullandığı diyalektiğin, Hegel diyalektiğinin, sistematik, materyalist açılardan yönlendirilmiş bir çalışmasını örgütlemelidirler... Marks'ın materyalist biçimde ele aldığı Hegel diyalektiğini kullanımına dayanarak, bu diyalektiğin bütün yönleriyle işleyebiliriz ve işlemeliyiz; Dergimizde Hegel'in en önemli eserlerinden alıntılar yayınlanmalı ve diyalektiğin Marks tarafından kullanılışının örneklemesiyle olduğu gibi, modern tarihin, özellikle de modern emperyalist savaşın ve devrimin bize olağanüstü zengin ölçülerde sunduğu ekonomik ve politik diyalektiğin örneklemeleriyle de bu Hegelci diyalektiği materyalistlerin diline uyarlamalıyız. Bizim görüşümüze göre Marksizmin Bayrağı Altında dergisinin redaktörleri ve çalışanları bir tür 'Hegel diyalektiğinin materyalist dostları cemiyeti'ni temsil etmelidirler. Modern bir doğa bilimcisi, materyalist biçimde ele alınmış Hegel diyalektiğinde (o yalnızca

arasa ve biz bunda ona yardımcı olursak) bazı felsefi sorunlara, doğa bilimlerinin günümüzdeki devrimini ortaya döken ve burjuva modasının duacılarını gericiliğin saflarına oturtan bir dizi yanıtlar bulacaktır."

Bugün Hegel'in ana eserleri üzerinde çalışan Lenin'in bütün düşünsel sürecini gösteren, onun Hegel incelemesinde diyalektik materyalist yöntemini nasıl kullandığını ve bu incelemelerini nasıl Marks yazılarının derinleştirilmiş incelemeleriyle, en farklı koşullar altında Marksizmi eylem klavuzu olarak kullanma yeteneğiyle birleştirdiğini gösteren Leninski Sbornik IX. ve XII. ciltler çıkmış bulunuyor.

Ama Lenin, incelemelerini yalnız Hegel ile de sınırlamadı. Örneğin Marks'ın 1 Şubat 1858'de Engels'e yazdığı ve içinde Lassalle'ın *Herakleitos Felsefesi, Efes'in Karanlığa Gömülmesi* adlı kitabını oldukça aşağılayan biçimde eleştirdiği ve bu çalışmayı "öğrenci işi" olarak nitelediği mektubunu da okuyordu. Lenin öncelikle Marks'ın yargısının kısa bir tanımını yapıyor: *"Lassalle yalnızca Hegel'i yineliyor, onun yazdığını kopya ediyor, Heraklit'teki bazı bölümler dolayısıyla onu milyonlarca kez sakız gibi ağzına doluyor ve çalışmasını bilgi dolu dengenin inanılmaz kütlesizliğiyle dolduruyor."* Buna rağmen Lenin, Lassalle çalışmasını sürdürüyor, bir çalışma programı yapıyor, dipnotlar alıyor ve sonunda şu sonuca varıyor: *"Genel olarak Marks'ın vargısı doğrudur. Lassalle'ın kitabı okunmaya değmez."* Bu çalışma Lenin'in kendisinin Marks'ı daha derinden kavramasını ve onun Lassalle'ın kitabını neden beğenmediğini anlamasını sağlıyordu.

Son olarak Lenin'in Marks üzerine çalışmalarının, onun Marks öğretisini kitlelere tanıtmasının bir başka biçimine işaret etmek istiyorum. Eğer bir kitleye yayıcı, çalışmasını ciddiye alıyorsa, eğer şu ya da bu teorinin asıl varlığının olabildiğince basit, anlaşılır biçimde ortaya konmasını görev edinmişse, bu onun kendisi için de çok verimli olur. Lenin bu çalışmayı olabildiğince ciddiye alıyordu.

" İşçiler için yazmaktan başka öğrenmeyi istediğim hiç bir şey yoktur" diyor, sürgünden Plehanov ve Akselrod'a yazdığı bir mektübunda.

Karl Marks'ın öğretisini işçilerin kavratmakistiyordu Lenin; onu işçiler için anlaşılır kılmak istiyordu. Önceki yüzyılın '90'lı yıllarında İşçi Gruplarını yönetirken -herşeyden önce *Kapital*'in I. cildindeki tezleri dinleyicilerinin yaşamlarından örnekler vererek açıklamaya çaba gösteriyordu. Lenin, 1911'de kendisini yükselen devrimci hareket için önder kadroların eğitimine adadığı Longjumeau (Paris'te) Parti Okulunda, işçilere politik ekonomi üzerine dersler veriyor, bunu yaparken Marks öğretisinin temellerini alabildiğince basite indirgemeye uğraşıyordu. *Pravda*'da çıkan makalelerinde, Marks öğretisinin her bir noktasının herkesin kavrayacağı hale getirmeyi deniyordu. 1921 yılında sendikalar üzerine tartışma sürecinde, Lenin kitleye yaymanın en güzel örneğini veriyordu: Yöntemin, bir nesnenin, görününün incelenmesinde diyalektiğin nasıl kullanılması gerektiğini gösteren en belirgin karakteristiği. Lenin şöyle diyordu:

"Bir nesneyi gerçekten tanımak için, onun bütün yanlarını, bütün bağlamlarını ve 'aracılıklarını' ele almak, incelemek gereklidir. Belki bunu tam anlamıyla hiç bir zaman başaramayacağız, ama evrenselliğin talepleri bizi hatalardan ve donukluklardan koruyacaktır. Bu birincisi. İkinci olarak, diyalektik mantık, nesnenin kendi gelişimi içinde, kendi 'özdevinimi' (Hegel'in dediği gibi) içinde izlenmesini gerektiriyor. Üçüncüsü ise, nesnenin bütünsel 'belirlemesine' bütün insana özgü pratik dahil edilmelidir -gerçeğin ölçütü olduğu kadar, nesnenin insanının gereksindiği şeylerle olan ilişkisi için de pratik olarak belirleyici uğrak olarak. Dördüncüsü de, diyalektik mantık, soyut gerçeklerin olmadığını, gerçeğin her zaman somut olduğunu öğretmektedir, Plehanov'un Hegel ile ilgili olarak hep söylediği gibi."

Bu bir kaç satır, Lenin'in her zaman diyalektik materyalizm yöntemini kullanarak ve Marks'ın "öğütlerine kulak vererek" felsefe sorunları üzerine uzun yıllar süren çalışmalardan sonra vardığı sonuçların çekirdeği mahiyetindedir. Bunlar bize, asgari biçimde, görüngülerin incelenmesinde neyin eylem klavuzu olduğunu gösteren bütün önemli şeylere işaret ediyorlar.

Lenin'in Marks'ı çalışma biçimi bize, bizim Lenin'i nasıl çalışmamız gerektiğini gösteriyor. Onun öğretisi Marks'ın öğretisine sımsıkı bağlarla bağlıdır. O, "gerçeğe dönüşmüş Marksizmdir", emperyalizm ve proleter devrimleri çağının Marksizmidir.

Unter dem Banner des Marxismus
(Marksizmin Bayrağı Altında)
Sayı: 1-2, Mart/ Nisan, 1933
Çeviren: N. Irmak

Eleştiri ve sorumluluk

Ekim, eleştiri ve siyasal tartışmalarda açıklık konularında bugüne kadar tutarlı bir çizgi izledi. Hatalarını, zaaflarını, örgütün değişik düzeylerinde sınıf mücadelesinin ve örgütün sorunları hakkında yapılan siyasal tartışmaları açıkça yayınladı. Gücünü ve başarılarını değil, daha çok kusurlarını ve yetersizliklerini sunmaya özen gösterdi. Sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarına cevap verecek kalıcı bir siyasal örgütlenmesinin yaratılması doğrultusundaki tüm çabalar titiz bir şekilde değerlendirilmeye çalışıldı.

Eleştiri, siyasal ve örgütsel sorunlarda açık tartışmaların yapılabilmesi devrimci bir politik kültürün yerleşmesi, "eylemde birlik, tartışma ve eleştiride özgürlük" leninist şiarının özüne ve ruhuna uygun yeni bir geleneğin yaratılması bağlamında önemlidir. Düşünce ve politika bir kaç uzmanın ya da dar bir "önderler" grubunun işi değildir. Devrim kitlelerin eseriyse, onları politikanın içine, onların tüm devrimci öncülerini ise düşünce yaşamının içine çekmek görevimizdir. Diğer yandan siyasal tartışmalarda kapalılık, uzun dönemli örgütsel yaşamda ciddi sakıncaları da beraberinde getirir. Bu açıdan evrensel tarihsel örnekler kadar, kendi yerli deneyimlerimiz de önemli derslerle doludur. Farklı eğilimlerin anlaşılması, canlı bir siyasal tartışma, *Ekim*'in bu ihtiyaçları da karşılaycak bir platform olarak kullanılması, geçmiş tecrübeden dersler çıkarıldığında daha da önemli hale geliyor. Örgüte bağlılık, susmak, eleştirmemek, bağnaz bir mürid gibi hareket etmek demek değildir. Bu bir devrimcinin, hele de bir marksist devrimcinin politik kişiliğine ve yaşamına ters düşer. Kişisel insiyatif, bağımsız düşünmek, yürütülen politikaların eleştirici bir gözle incelenmesi, tüm bunlar örgütlerde tipik bürokratik gelişmelerin önüne geçmenin önemli unsurlarıdır. Özellikle illegal örgütlerde, bu tür eleştiri ve uyarıların önemli ve olumlu işlev ve sonuçları vardır. Örgütün izlediği politikalara katkıda bulunmanın yolu tüm diğer örgüt platformlarında olduğu gibi yayınlarda da açıkça fikir belirtmektir.

Ekim'de bugüne kadar çıkan eleştirileri büyük bir ilgiyle ve dikkatle okudum. Tabanda gelen çeşitli uyarı ve eleştirleri önemli ve canlı buldum. Fakat tümü için aynı şeyi söylemem gerçekten güç. Belki belirtmek bile gereksiz, *Ekim*'de yaratılan bu platformu bilinçli, titiz, ölçülü kullanmak önemlidir. Özellikle bazı eleştiriler yeterince açık değil. Neyi hedeflediği, eleştirilen düşünce ya da davranışın yerine ne önerildiği açıkça anlaşılmıyor. Siyasal eleştiriler muğlak kalıyor. Ya da bu alanda hala süren çekingenlik, fikirlerin açıkça belirtilmesini engelliyor. Canlı bir siyasal ve örgütsel çalışmanın olanaklarını yaratmak amacında olan eleştiri, amaçsız kalmamalı ya da salt biçimsel bir düzeye indirgenmemelidir. Siyasal konulara, örgütsel çalışmalara yönelik eleştirilerde amaç suçlu aramak değil, izlenilen politikanın, atılan adımların yanlışlığını sergilemek, öneriler sunmak olmalıdır.

Bu alanda dikkatimi çeken bir örnek *Ekim*'in geçen sayısında yayınlanan S. Metin yoldaşın eleştirisiydi. S. Metin yoldaş bir çok konuyu birlikte eleştiri konusu yapıyor. Hakkıdır. Ama yoldaşın kaleme aldığı eleştiride gözden kaçırdığı bazı gerçekleri de görmek gerekiyor.

S. Metin yoldaş savaş konusunda *Ekim*'in gündemi kaçırdığını iddia ediyor ve bunu da MK adına "kötü bir puan" sayıyor. Buna merkezi bildirinin zamanında yayınlanmamasını da ekliyor.

Birinci olarak şunu belirteyim. *Ekim* illegal bir yayın organı olduğuna göre, onun hazırlanış günleri ile şu veya bu bölgeye ulaşma tarihini birbirine karıştırmamalıydı yoldaş. *Ekim*'in konuya ilişkin Ortadoğu krizinin ilk günlerinde kaleme alındığı anlaşılan yazısını yeniden okudum. İlkesel tavrın çerçevesi çizilmiş, bazı gelişmelere dikkat çekilmiş. Kanımca Ağustos sayısı için bu kadarı yapılabilirdi. Gündemi kaçırdığına katılmıyorum. Ağustos'un başında çıkan diğer devrimci siyasal dergilerin hiç birinde konuya ilişkin yazıya bile rastlamadım. Peki kaçırılan neydi? Bence kaçırılan siyasal mücadele içinde "ateş ve ruh"un fışkırdığı yerde bulunan yoldaşların olaya anında tepki gösterememeleriydi. Kuşkusuz MK bildirisinin gecikerek çıkması eleştirilmeli. Ama MK anında merkezi bildiri yayınlamadı diye, bu konuda siyasal tavır takınılmayacak mı? Kaldı ki, her siyasal gelişmeye yönelik olarak anıda bir merkezi bildiri beklenmesini de doğru görmüyorum. Bu mahalli örgütlerde atalete, insiyatifsizliğe ve "gündemi kaçırma"ya götürür.

Örgüt nedir ki yoldaşlar? Örgüt canlı siyasal bir organizma olduğuna göre, normal olan her EKİM

biriminin anında, örneğin Zonguldak'taki yoldaşların yaptığı gibi tavır takınabilmesidir.

S. Metin yoldaşı yazılarıyla az çok tanıyoruz. Siyasal bilgisi ve tecrübesiyle ABD'nin işgalini teşhir edecek bir bildiriyi, hatta gelişmelere uygun bir kaç bildiriyi kaleme almamasını yadırgıyorum. Böyle olması gerekiyordu ki, MK'ya yönelik eleştirisinin bir anlamı olabilsindi.

Ama yazdıklarından anlaşıldığı kadarıyla yoldaş hem bu davranışı göstermiyor, hem de başkalarına kötü not dağıtıyor. Olumsuz olan da budur bence.

Eğer bir örgüt, siyasal gelişmelere karşı MK'dan örgütün en alt birimine kadar bir bütün olarak kendine özgü araç ve yollarla tavır takınamıyorsa kanımca burda bir zayıflık vardır. Ya gelişmeler konusunda kafalar açık değil - ki her Ekimcinin olayı yorumlama yeteneğini göstermesi gerekiyordu- ya da örgütsel anlayışta bir sakatlık vardır.

Zira sınıf mücadelesi, olaylar MK'nın bildirisini beklemez. Örgütün bir bütün olarak etkin ve canlı siyasal girişim ve müdahalelerini gerektirir. Bu gerçeğin örgütün siyasal yaşamının temel bir ilkesi haline gelmesi gerekiyor. Özellikle bazı yoldaşların bu temel anlayışın yerleşmesinde sorumlulukları daha da fazladır.

Başka bir noktaya daha değinmekte yarar görüyorum. S. Metin yoldaş Arnavutluk'un dış politikasını "pısırık" olarak niteliyor. Olabilir. Ama siyasal değerlendirmeler, siyasetle arada bir ilgilenen sıradan bir kimsenin rahatlığı yada davranış biçimiyle yapılmaz. Varsa bir "pısırıklık" oturup irdelenmesi, sonuçlarının da bizlere ve devrimci kamuoyuna sunulması gerekiyor. Titizlikle ve ciddiyetle incelenmesi gereken bir konuda böyle bir davranışın gösterilmesini ilke bakımından doğru görmüyorum. Siyasal sorumluluğun gereklerini, olayların mantığına "tapma ya da tepme"den öteye yaklaşmanın önemini, özellikle S. Metin gibi yoldaşların bilmesi gerekiyor.

İllegal yayın yaşamında 3. yılını dolduran ve 4. yayın yılına giren *Ekim*'in sayfalarını, bilinçlice ve sorumlulukla kullanabilmek kanımca önemli bir görev haline geliyor. Sermaye iktidarını alaşağı etme ve sosyalizmi kurma mücadelesinde, komünist bir sınıf örgütün birer düşünen, bilinçli ve insiyatifli savaşçısı olmak, eleştiri ve sorumluluğu, hak ve görevleri bir bütünlük içinde kavramak -işte leninist anlayış!

R. Genç

Bazı düşünce ve eleştiriler

(Baştarafı s.34'de)

diyerek anlatmaya çalışarak geliştirdiğimiz insan ilişkilerine bakıyorum, pek içaçıcı değil. Ancak en duyarlı, devrimci fikirlere zaten yakın insanlar etkilenebiliyordu bu tür bir propagandadan. Bulunduğum alanda işçi sınıfının tarihini araştırıp inceleyerek ve bunu somut gelişmelerle birleştirerek işlediğimizde, bunun işçi sınıfının iktidarını, kapitalist devleti, burjuvaziyi daha iyi anlatma rahatlığı sağladığını gördüğüm için, kullanılan yazılı ve sözlü propaganda ve anlatım dilinin önemini vurguluyorum. *Ekim*'in Ağustos sayısında E.D. imzalı yazıda yoldaşlarımızın İzmit işçi mitingindeki çabalarına ilişkin olarak şu gözlem yer alıyor:"...işçiler kendi içinde dolaşan, dağıtan, konuşan bir siyasi hareketle karşılaştılar." Evet çok önemli bir nokta. İşçilere kendi anladıkları dille kendilerini anlatırsak biz komünistlere içlerinden birileri olarak güveneceklerdir, böylece biz de sınıfı örgütlemede başarılı olacağız.

Bu tür yazılar karşısında yoldaşlarda gözlemlediğim bazı olumsuzluklar . var. Aktardığım, ağırlık verilmesini istediğim yazı türlerinin başlıklarına bakarak hafife almaları, gazete okunurken en sona bırakmaları ya da sıradan bir yazı gibi okumaları vb. Belki de kendi açılarından haklılar. Çünkü EKİM örgütlü ilişkiler düzeyinde bu anlatım ve yazı dilinin önemi üzerinde yeterince durmadığı gibi, sonuçları gazetemizde yansımıyordu da. Ayrıca yayın kurulundaki yoldaşların bu tür yazılara hiç yer vermemelerinin de payı var bunda. Son sayılarda bu aşılmaya çalışılıyor, beraberinde yazan yoldaşlarda da aşılacağına inanıyorum. Sınıf kazanılmak isteniyor, geçmişin olumsuz çalışma tarzı ve propaganda ajitasyon dili aşılmak isteniyor ama pek olmuyordu. Değişik stilde bir yazıyla karşılaştık mı hemen tutucu yanımız ağır basıyor. Literatür dili daha çok hoşumuza gidiyor ve ön plana alıyoruz hemen. Yoldaşlar, biz komünistler sınıfı örgütlediğimiz ölçüde kimlik kazanır yaşam hakkı buluruz; bu da sürekli taktik ve yöntem zenginliği yaratarak olur. Genel ve soyut kavramlara dayalı bir propagandayla yetinmek yerine işaret ettiğim noktaya önem verirsek, biz Ekimciler sınıf tarafından aranır ve ilgiyle dinlenebiliriz.

Z.Ceylan/27 Ağustos '90

Bazı düşünce ve eleştiriler

Hayli gecikmiş olarak da olsa, İ.Bakır ve T.Göker yoldaşların *Ekim*'in 33.(Mayıs) sayısında yayınlanan *T.Kurtuluş*'a ilişkin yazıları üzerinde durmak istiyorum.

Özellikle İ.Bakır yoldaşa şunları söylemek isterim: hiç kimseyi küçük görme anlayışına kapılmamalıyız. Son yıllarda tüm örgüt ve hareketlerde kendi bayrakları altına yönelme süreci bütün hızıyla devam ederken olumlu grafiği yükselen *T.Kurtuluş*'a karşı eleştirinizi haksız buluyorum. Bir anlayış ya da perspektif ortaya konur, sınıfın ve mücadelenin ihtiyaçlarına uygun düşerse hayat hakkı bulur. Bu da bir süreç meselesidir. Biz EKİM olarak 1987 yılında ortaya çıktığımızda tahmin ediyorum ki bir avuç idik yoldaş! O günün halkçı akımları biz Ekimcilere işte tam da sizin *T.Kurtuluş*'a bakış açınız doğrultusunda bakıyorlardı. Bu bakış bizleri rahatsız etmedi. Anlayışımızın doğruluğu gelişen olaylar doğrultusunda ortaya çıktı ve sınırlı da olsa sınıf içinde EKİM çizgisi gelişerek bugünlere gelindi. Gerek biz Ekimcilerin inatçı gayretleri, gerekse dünyadaki ve ülkemizdeki nesnel gelişmeler, dışımızdaki bazı hareketleri etki altına aldı, sosyalist devrim ve sosyalizm perspektifleri güç kazanmaya başladı. Bu bizleri sosyalizme duyulan bağlılık açısından sevindirir. Bizden olmayan küçümseme mantığı acil olarak yaratılmak istenen partileşme sürecini olumsuz etkiler inancındayım. Marksist-leninistler olarak önce karşılıklı saygıya dayalı bir diyalog ortamı yaratarak olumsuz yönlerimizi giderebiliriz.

T.Göker yoldaşa da şunları hatırlatmanın faydalı olacağına inanıyorum. H.Fırat'ın *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm* kitabının önsözünde, "(Bir) *bütünü temel özellikleriyle ele almak, değerlendirmek ve eleştirmek olanaklı olduğu gibi, bu aynı şeyi, bütünü oluşturan ana gruplardan birini ele alarak yapmak da olanaklı*", deniyordu. İşte bu noktadan yola çıkarak *T.Kurtuluş* ön plana alındığı ve utangaç şekilde revizyonizmle bağlarını kopartmayan tüm anlayışlar eleştirildiği için, *T.Kurtuluş* eleştirisinin tümünü, kapladığı yer itibariyle de olumlu, *Ekim*'e bu açıdan yönelen eleştirileri ise yersiz buluyorum. Şu nokta tartışılabilinir. Her ne kadar *Ekim* sayfalarında ifade etse de, *Ekim*'in işlevi ve yüklendiği görev nedir? Bizim beklentilerimiz nedir? Her okuyucu, her yoldaş belki farklı bir işlev yüklenmesini isteyecektir. Fakat sayfalar buna yetmeyeceği gibi bu işlevlerde yer yer karışıklığa düşülebilir, bazen bence istenen düzeyin altında bir yayınla karşılaşmamıza neden olabilir. *Ekim* gazetesini EKİM Hareketinin imkanları ile birlikte değerlendirirsek eleştirilerimizde ayaklarımız yere basar. Ayrıca *T.Kurtuluş* eleştirisi revizyonizmi hedef alarak işlendiğinden ve bu da gündemimizin, ideolojik mücadelemizin ön planını oluşturduğundan, amaç ve görevlerimize de ters değil.

*

Ekim'de yayınlanan diğer bazı yazılar hakkında görüşlerimi devam ettirmek istiyorum. Temmuz sayısında (34. sayı) G. Çolak imzalı "gerçeklerden kaçılamaz" yazısının yayınlanmasını büyük hata olarak görüyorum. Bugün EKİM anlayışını benimseyip şöyle veya böyle çalışmalara katılan yoldaşlar bu temelde siyasal geçmişlerini yazmaya başlasalar yayın kurulumuz ne yapar, merak ediyorum. Genel anlamda hiç de olumlu etkisi olmayan, aksine olumsuz etki yaratan, dahası küçük-burjuva eski alışkanlıkları çağrıştıran bu tür davranışlardan kaçınılmalıdır.

Ekim'in son sayılarda gözlemlediğim en önemli gelişmelerden biri, bazı yoldaşların yazılarının günün şartlarında somut örneklerden hareketle ve burjuva kültürünün etkisinde kalan işçi arkadaşların anlayacağı bir dille yazılmış olmasıdır. İdeolojik, teorik işlevin yanısıra bu tür yazılar bulunduğumuz alanda günlük propaganda ve ajitasyon çalışmalarımız ve bu çalışmalarda nasıl bir dil kullanacağımız açısından görüş ufkumuzu genişletiyor. Temmuz sayısında "İş Cinayetlerine Sessiz Kalmayalım", ile "'Hodri Meydan'da Çocuk Ölümleri" başlıklı yazılar buna olumlu iki örnek. Yazılarda dil, anlatım, olayları birleştirme ve iktidar perspektifini işleme bence çok iyi. Bu tür anlatım dili kullanabilmek bir bakıma hedef alacağımız birimdeki sınıf kitlesini veya emekçi kesimleri tanımamız, onların tarihini bilmemizden geçecektir. Bu da inceleme ve araştırmaya yerel örgütlerin ağırlık vermesi demektir.

Yıllardır sosyalizmi "yaşasın sosyalizm"

(Devamı s.33'de)

(Başlarafı s.36'da)

bahaneyle bize yönelttiği bu genel ve kapsamlı saldırıları geriletecek etkili tek güç ise bütün işkollarındaki işçilerin birliği ve ortak direnişidir.

O halde;

Vakit geçirmeksizin değişik işkollarında çalışan işçi kardeşlerimizle sımsıkı bir birlik oluşturalım, örgütlenelim, ve bir blok halinde burjuvazinin karşısına dikilelim.

"İşçiler Elele Genel Greve" şiarlarıyla eyleme geçmenin, genel grevi örgütlemenin tam zamanıdır. Köklü bir mücadele geleneği olan biz metal işçileri bu yönlü çabaların en önünde olmalıyız. Bizden beklenen budur.

Genel grev elbetteki her şeyin çözümü olmayacaktır ama kesinlikle kapitalistleri geriletip, daha ciddi ve doyurucu kazanımlar elde etmemizi sağlayabilecek, biz işçilerin sınıf olarak neler yapabileceğimizi bize anlatıp öğretecek, en önemlisi de sömürünün ve baskının olmadığı, hiçbir gelecek kaygısı duymadan, insanca yaşayabileceğimiz, eşitliğin ve özgürlüğün toplumu sosyalizm için mücadelede bizi isteklendirmek gibi muazzam bir rol oynayacaktır.

Bir kez daha; başta elde silah özgürlükleri için dövüşen Kürt kardeşlerimiz olmak üzere, tüm çalışan halkın sermayeye karşı genel grevi!

Tüm Çalışanların Genel Grevi İçin İleri

Kahrolsun Kapitalizm

Yaşasın Özgürlük, Yaşasın Sosyalizm

EKİM
İstanbul Örgütü
Eylül / 1990

Netaş gerçeği

Netaş grevinin üzerinden dört yıl geçti. Yine de eski bir Netaş işçisi olarak, Netaş'tan söz etmek istiyorum.

1980 sonrası sınıf mücadelesinin yükselişinde Netaş'ın önemli ve anlamlı bir yeri var. Kendi özeli içinde belki istenilen sonuçlara ulaşamadı ama işçi sınıfının mücadelesinin yolunu açması, kitlesellik sağlamış bir ilk grev, burjuvaziye karşı bir ilk çıkış olması grev süreci sonunda işten atılmalara karşı ilk fabrika işgalinin gerçekleştirilmesi bakımlarından değer taşıyordu. Kamuoyunu uzun süre kedisiyle ilgilendirip anlamlı destekler bulan Netaş, sonraki mücadeleler için cesaret ekti, dayanışma bilincini geliştirici bir rol oynadı.

Sadece bu da değil. Netaş adeta bir okul oldu işçiler için. Bir parti örgütlemeye yetecek kadar işçi önderi yetiştirdi.

Netaş'tan sonra işçi hareketi yeni yükselişler yaşadı. Yenileri bekleniyor. Nedir ki, burjuvazi Netaş'ı ve Netaş'ın kazanımlarını hiç unutmadı. Hala bir çok fabrikada işçi önderi ya da temsilcisi olan Netaşlılardan öc almak için her fırsat kullanılıyor.

Önce Netaşlılara saldırılıyor, önce onlar işter atılıyorlar. Netaşlıların işe girmeleri oldukça zor. Netaşlı olmak işe alınmamak için yeterlidir. Kuşkusuz bu saldırı özelde Netaşlılara yönelik olsa da genelde işçi sınıfının mücadelesine yöneliktir. Kısacası '80 sonrası sınıf mücadelesinin gelişmesine katkıları nedeniyle burjuvazi Netaşlılardan intikam almak istiyor. Ancak bu saldırılar sınıf mücadelesinin yükselişini de engelleyemiyor.

Sınıf hareketi bugün yine yaygın bir kaynaşma ve hareketliliği yaşıyor.

Netaşlılar ve bugün Netaş'a eklenen yeni fabrikalar, burjuvazinin korku kaynağı olmaya devam ediyor.

B. Acar/İstanbul

İstanbul İl örgütümüzün dağıttığı bildiriyi yayınlıyoruz

Metal işçileri, genel grev için ileri!

Arkadaşlar,

Metal işkolunda çalışan biz 135 bin işçiyi ilgilendiren yeni bir toplu sözleşme dönemine girmiş bulunuyoruz.

Yığınla sorunumuz var. Hala asgari ücret denilen utanç verici ücrete mahkumuz. Yaşam koşullarının her geçen gün, özellikle biz işçiler için daha da çekilmez hale geldiği günümüzde, bu ücret ev kiramızı dahi karşılamıyor. Açıkçası mutlak bir yoksulluk yaşıyoruz.

"Bu kader değil... daha adil ve daha iyi bir ücret istiyoruz" diyerek sesimizi yükseltip ileri atıldığımızda ise, en ileriye çıkan arkadaşlarımız başta olmak üzere, kapitalistler tarafından, iş yasasının 13. ve 17. maddelerine yaslanılarak işten atılıyor, açlığa ve işsizliğe itiliyoruz. Günümüzde işten atılmalar iyice yoğunlaştı. Özellikle toplu sözleşmelerin gündemde olduğu iş kollarında ve bizim iş kolumuzda adeta bir işçi kıyımı yaşanıyor, daha da yaşanacak. Bir çoğumuz açıktan açığa işten atılma korkusunu yaşıyoruz.

Dahası var,

Kapitalist sınıf saldırılarında sınır tanımıyor. Zora başvuruyor. Tamamiyle keyfi gerekçeler ileri sürüp, yasalar nezdinde zaten sınırlı olan hak arama, grev yapma hakkımızı fiilen yok saymaya, toplu sözleşme düzenini ortadan kaldırıp, pazarlık gücümüzü yok etmeye çalışıyor. Öte yandan, yıllarca mücadele ederek kurduğumuz sendikalarımız, hain sendika bürokratlarının da yardımıyla işlevsizleştirilmiş durumda. Kimi sendikalarımız ise yine hain sarı sendikalarla ortaklaşa girişimler-hileler sonucu kapanmayla karşı karşıya. Bu durumun en somut ve en tipik örneğini onbinlerce işçi kardeşimizin üyesi olduğu Çelik- İş'in hükümet, Türk-Metal işbirliği sonucu %10'luk baraj bahanesiyle yetkisizleştirilmesi olayında yaşadık. Çelik- İş şu anda yetkisiz ilan edilmiş olup kapatılmayı bekliyor. Bu saldırıların tek amacı var, onbinlerce işçinin pazarlık gücünün yok edilmesi ve buna bağlı olarak onları kendilerinin belirlediği utanç verici bir ücretle çalışmaya, sarı Türk-Metal'e üye olmaya mecbur bırakmak.

Arkadaşlar,

Burjuvazi ve onun iş başındaki hükümeti son günlerde biz işçilere yönelik saldırıları için yeni bir bahane daha buldu. "Körfez Krizi".

Burjuvazi bu krizin faturasını da biz işçilere ödettirmek istiyor. Dost da, düşman da biliyor ki, biz metal işçisiyiz ve metal üretiyoruz. Kriz ürettiğimiz ise hiç görülmemiştir. Körfez krizini de biz üretmedik. Kıyıcı Bağdat yönetimini Kuveyt'i işgale teşvik eden, başta ABD olmak üzere emperyalist haydutların sınırsız hırsları doyuma ulaşsın diye petrol kuyularının başına çağıran da biz değiliz. Körfezde kriz üreten uluslararası burjuvazidir.

Bizim ve Ortadoğu halklarının çıkarları, özgürlükleri ve güvenlikleri için orada bulunduklarını söylemeleri aşağılık bir yalandır.

İncirlik'te, Goodyear'da, Prelli'de, Brisa'daki grevler bu aşağılık yalana dayanılarak ertelendi. Öte yandan grev yapma hakkımız giderek ve fiilen körfez krizi bahanesiyle ortadan kaldırılmaya çalışılıyor. Bir çok işyerinde kapitalistler körfez krizi nedeniyle "ihracatta gerileme var" deyip yeni işte çıkarmalara hazırlanıyorlar. Bunları her türden hak ve özgürlük mücadelesini zora başvurularak ezilmesi gibi yeni ve daha kapsamlı saldırılar izleyecektir.

Arkadaşlar,

Bilmeliyiz ki en iyi toplu sözleşme dahi sorunlarımızı çözmeyecektir. Elde edilecek haklar da günün koşullarında hızla erimeye mahkumdur. Hazırlanmış olan toplu sözleşme taslaklarımız, körfez krizinin bir sonucu olan tüketim maddelerine gelen zamlar yüzünden, bir yıl önceki ücretlerimizle eş konuma düşmüştür ve hızla da gerilemektedir. Bunu defalarca gördük ve yaşadık.

Sorunlarımız tek tek işkollarının ve bir toplusözleşmenin boyutlarını aşıyor. Burjuvazinin durdurak bilmeyen çok daha kapsamlı saldırılarıyla karşı karşıyayız. Kapitalist sınıfın her gün bir başka

(Devamı s.35'de)